

รายงานการวิจัย
เรื่อง

แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายสุตา ปั่นตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2558
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

รายงานการวิจัย
เรื่อง

แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร
(ศษ.ม.เทคโนโลยีการศึกษา)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายสุดา ปั้นตระกูล
(ศศ.ม.บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

(งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2557)

หัวข้อวิจัย	แนวทางการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย
ผู้ดำเนินการวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายสุดา ปันตระกูล
ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สุชุม เฉลยทรัพย์
หน่วยงาน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ปี พ.ศ.	2558

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนทั้งสิ้น 368 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนกองการศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภูมิภาคละ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ ภูมิภาคละ 2 คน และตัวแทนผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภูมิภาคละ 2 คน รวมเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 24 คน เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย และนำข้อมูลเบื้องต้นของข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อคำถามเพื่อประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติ ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถามตอนที่ 2 และข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดลำดับและจัดหมวดหมู่ แล้วนำมาเขียนแจกแจงเป็นความถี่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการรู้สารสนเทศ ความต้องการรู้สารสนเทศ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุ 41-50 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มากกว่า 15 ปีขึ้นไป ในด้านสภาพการรับรู้สารสนเทศ พบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศ โดยดูข่าว/สารคดีทางทีวีที่บ้าน สืบค้นและใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน/ที่ทำงาน และคุยเรื่องงานกับเพื่อนร่วมงาน มีวัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และเพื่อใช้พัฒนาอาชีพ รับรู้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลจากอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ และนิตยสาร/วารสาร รับรู้สารสนเทศประเภทบุคคล จากเพื่อนร่วมงาน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และครู/ครูใหญ่/ผู้อำนวยการโรงเรียน รับรู้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จากรายงานหรือเอกสาร

ของทางราชการ เอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ระเบียบปฏิบัติงานและเอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว ด้านระดับการรู้สารสนเทศ พบว่า มีระดับการรู้สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และเพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย ด้านความต้องการสารสนเทศ พบว่า ต้องการสารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย ใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำงบประมาณ การวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรค พบว่า เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานมีไม่เพียงพอ ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีจำกัด และจุดบริการในการเข้าถึงสารสนเทศมีไม่เพียงพอ

2. แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ด้านการรู้สารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการรู้สารสนเทศจากสื่อทุกประเภทและพัฒนาความรู้โดยศึกษาจากสื่อทุกประเภท ควรได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ มีความสามารถในการแสวงหา เข้าถึง ประเมินค่า และใช้สารสนเทศนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม และถูกกฎหมาย รวมถึงการพัฒนา การคิดวิเคราะห์ได้ว่าสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ในฐานะผู้บริหารประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง เช่น กฎระเบียบ มาตรฐาน ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศ ควรมีการศึกษาหาความรู้ใหม่ จากสื่อวิทยุโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์และเอกสารสิ่งพิมพ์ ควรได้รับการพัฒนาทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจากผู้เชี่ยวชาญ เช่น การฝึกอบรม การจัดทำเว็บไซต์ให้ความรู้ การทำเอกสารเผยแพร่ และควรมีการพัฒนาการรู้ให้เท่าทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ควรได้รับการแนะนำเรื่องทักษะการรู้สารสนเทศว่าเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร อีกทั้งยังเป็นผู้ถ่ายทอดและปลูกฝังทักษะดังกล่าวให้กับเยาวชน ซึ่งควรมีการตื่นตัวและรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง สามารถทำความเข้าใจในข่าวสารที่ได้รับ รวมถึงมีแสวงหาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ สามารถสร้างองค์ความรู้ในวิชาชีพของตนเองได้อย่างมีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมนำประยุกต์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยด้วย โดยผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ให้ทราบถึงแหล่งสารสนเทศ หรือวิธีการเข้าถึง โดยเฉพาะปัจจุบันที่เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี อาจทำให้ศูนย์ที่อยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ไม่สามารถเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้ห้องสมุด หรือสถาบันบริการสารสนเทศ และทักษะการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ

Research Title	Information Literacy Level for Development Guidelines of Child-Care Managers In Early Childhood Centers of Local Government in Thailand.
Researcher	Asst. Prof.Boonyalak Tumnanchit Asst. Prof. Saisuda Pantrakool
Research Consultants	Assoc. Prof. Dr.Sukhum Chaleysub
Organization	Faculty of Humanities and Social Sciences Faculty of Science and Technology Suan Dusit Rajabhat University
Academic Year	2015

This research has been conducted by 2 mixed methods, aiming at developing the guidelines on information literacy level of the child-care-center managers of Thailand's Local Government. Based on the study design, the quantitative samples consisted of 368 child-care managers; and the qualitative samples for the investigation were collected from 4 regional areas; Northern, Central, North-eastern, and Southern which were each represented by 2 individual samples of Education Department of the Local Government, each by 2 IT expert samples, and each by 2 child-care representative samples, totally 24 key respondents for qualitative investigation. The quantitative instrument was formulated in form of questionnaire concerning development guidelines on information literacy level of the child-care managers, and as such, being primary data subsequently suggested to formulating a suitable qualitative instrument, which were applied as the guidelines for in-depth interview. As for the quantitative analysis, the SPSS computer-based program was statistically engaged in percentage, means, and standard deviation. According to this, the primary data of the questionnaire items in part 2 as well as the suggestion obtained was embraced in as the guidelines to inventing logical questions or items for the in-depth interview. As for the qualitative analysis, sequencing and categorizing methods were applied to content synthesis, and frequency distribution subsequently. The research findings were revealed as follows:

1. Referring to the acquisition of information literacy, information requirement, and problems and obstacles of the child-care managers' performance, most of the managers were female, aged 41-50, bachelor graduated, and have experienced in working at a certain early childhood center for over 15 years. To the acquisition of information literacy, mostly were found as in the perceptive behavior in current- news-and-features TV watching at home, surfing on the internet both at home

and the office, have a work-related discussion with their colleagues to update their information, extensive study on particular issues as well as on career development, acquiring current news of the sub-district administrative organizations (Au-Bau-Tau) on the internet, via cell-phones, magazines and journals; sharing personnel information with their colleagues, Permanent Secretary of the sub-district administrative organization, teachers, school principals, and school directors; acquiring any government's published documents concerning legal issues, rules and regulations and procedures; and a variety of paper dissemination, such as brochures and leaflets. Regarding the information literacy level, the investigation reveals that most of the respondents have perceived in a variety of topics, such as early childhood development, education, religions, culture, and any other related news. As for information requirement, the study reveals that early childhood matters are top needed, mainly applied to their managerial skills, such as budgeting, planning, implementing and decision-making on any development schemes, and chasing up current information. As for problems and obstacles, there have been lacked computers promptly available, IT skilled persons/experts, and IT service stations.

2. In regard to the development guidelines on information literacy level of the child-care managers, the investigation has also suggested a perception of variety of information sources to the managers as well as their knowledge enhancement. It is necessary for them to continually take further training courses to be aware of IT benefits, potentially acquiring, accessing, evaluating and using any information effectively based upon moral and ethics as well as legal judgement, including the potential in improving, analytical thinking of related information needed for them, such as standard procedures for early childhood center. The study also reveals that the child-care managers, based on their literacy level, should upgrade their new acquisition from various media, such as radio, television, computer and published matters. They are required for both formal and informal trainings organized by the professionals or experts through various ways, such as providing training programs, designing any suitable website and paper dissemination for them; and importantly their skilled potentials should also be improved and enhanced to keep up with the IT updated invention. The managers are required to the needed IT managerial skills as well as to delivering those modern skills to the younger generation that needs continuing awareness; being able to a comprehensible user as well as a sensible, and creative non-stop learner. They also need a potential for creating effective knowledge to sustain their last-long career beneficially to their own, public, and the nation, but just realize how to apply the inventives to Thai social characters. To be successful in this,

the managers are required for computer operating skills and any other media, to know how to access to information sources; particularly to cope with the rapidly technological change and difference, as many local service stations are still in difficulty to access to the entries required. Additionally the managers are also required to enhance their English proficiency, library skill, even the IT service as well as IT operating skills accessing to the information required.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยนำผลการศึกษาจากข้อมูลเชิงปริมาณมาบูรณาการเป็นหัวข้อที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของประเทศไทย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์ ที่ปรึกษาอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาและไว้วางใจให้ผู้วิจัยรับผิดชอบทำงานวิจัยเรื่องนี้ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล บุญลือ ที่กรุณาให้คำชี้แนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาประยุกต์ใช้ในจัดการสารสนเทศของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขอขอบคุณอาจารย์จิตชิน จิตติสุขพงษ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือวิจัย และกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับระดับการรู้สารสนเทศด้วยการวิจัยเชิงผสมผสาน ส่งผลให้งานวิจัยมีความถูกต้องและเกิดคุณค่าแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและวงการศึกษาของประเทศ

ท้ายนี้ขอขอบคุณคณะกรรมการพิจารณาอุดหนุนทุนวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสทำวิจัยเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพด้านการศึกษาต่อไป

คณะผู้วิจัย

2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
ตอนที่ 2 แนวคิดด้านการรู้สารสนเทศ	16
ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น	22
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
กรอบแนวคิดในการวิจัย	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
ขั้นตอนการวิจัย	39

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	42
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	43
ตอนที่ 2 สภาพระดับการรู้สารสนเทศและความต้องการรู้สารสนเทศ	
สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนา	
เด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย	45
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางพัฒนาระดับ	
การรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการ	
ปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย	52
การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้านแนวทางพัฒนา	
ระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริม	
การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย	56
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
สรุปผลการวิจัย	62
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	73
ภาคผนวก	76
ภาคผนวก ก รายชื่อที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ	77
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	79
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	84
ประวัติผู้วิจัย	89

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
4.1	จำนวนและร้อยละของสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	43
4.2	จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศ	45
4.3	จำนวนและร้อยละของวัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศ	46
4.4	จำนวนและร้อยละของสถานภาพการรับรู้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล	46
4.5	จำนวนและร้อยละของสถานภาพการรับรู้สารสนเทศประเภทบุคคล	47
4.6	จำนวนและร้อยละของสภาพการรับรู้แหล่งสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จากหน่วยงาน	48
4.7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้สารสนเทศ	48
4.8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความต้องการใช้สารสนเทศ	49
4.9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรับรู้สารสนเทศ	50
4.10	ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรับรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย	52
4.11	ความถี่ด้านการรับรู้สารสนเทศ	56
4.12	ความถี่ด้านการพัฒนาระดับการรับรู้สารสนเทศ	58
4.13	ความถี่ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรับรู้สารสนเทศ	59
4.14	ความถี่ของข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	61

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

34

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ความหลากหลายของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดความจำเป็นในการเข้าถึง การนำสารสนเทศไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญต่อการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นการที่บุคคลได้รับการฝึกให้สามารถประยุกต์สารสนเทศมาใช้ต้องมีเทคนิคการใช้เครื่องมือในการเข้าถึง และสามารถสังเคราะห์สารสนเทศมาใช้ได้ตามความต้องการ (Shapiro & Hughes, 1996) ในอดีตคำว่า “Literacy” มีความหมายครอบคลุมเพียงการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น พอใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้ (ชุตินา สัจจานนท์, 2550, หน้า 27) แต่เนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของสารสนเทศซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในสังคมอย่างกว้างขวาง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้สารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ ซึ่งใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเป็นเครื่องมือ โดยผู้ใช้ต้องรู้เกี่ยวกับการประเมิน การเลือก และการสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มทักษะใหม่ในการแสวงหาและเข้าถึงสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ทำให้มนุษย์มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีวิจารณญาณ และความสามารถในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) รวมถึงการพัฒนาประเทศสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ (UNESCO, 2008, p.i)

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ได้กำหนดให้ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อรู้สารสนเทศเป็นทักษะที่สำคัญใน 8 ทักษะสำหรับผู้รู้สารสนเทศ ซึ่งในประเทศอังกฤษ Society of College, National and University Libraries ได้กำหนดมาตรฐานเรียกว่า Seven Pillars of Information Literacy และประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสมาคมห้องสมุด อเมริกัน (American Library Association - ALA) ได้จัดทำมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับผู้รู้สารสนเทศ (Information literacy standards for schools) ในปี ค.ศ.1998 และมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Information literacy standards for higher education) ในปี ค.ศ.2000 เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน (Bruce, C., 2002)

สำหรับประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำมาตรฐานการรู้สารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา แต่ได้มีการกำหนดนโยบายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้รู้สารสนเทศทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้รู้สารสนเทศมีความสำคัญที่สุด และกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้รู้สารสนเทศสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ และนอกจากนั้นแผนการศึกษา

แห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ได้กำหนดนโยบายการดำเนินการให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้รู้
 สารสนเทศเป็นสำคัญ ประเทศต้องพัฒนาบุคคลให้มีทักษะในกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา
 มีความใฝ่รู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองได้อย่าง
 ต่อเนื่อง และเต็มศักยภาพ เพื่อสร้างสังคมภูมิปัญญาและความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 แห่งชาติ, 2543, หน้า 15, 20)

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการดำเนินงานของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ สิ่งที
 สำคัญของการจัดการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องตามนโยบาย คือ องค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่ง
 รัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครอง
 ส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มี
 บทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่
 ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบใน
 การส่งเสริมและ

พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ
 และได้มาตรฐาน (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2552)
 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์
 พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ
 และเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ ในการดำเนินงานศูนย์
 พัฒนาเด็กเล็ก ต่อไป โดยกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร
 ปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของ
 บุคลากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแล
 เด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น ในปัจจุบันศูนย์พัฒนา
 เด็กเล็กในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีจำนวน 19,157 ศูนย์ มีเด็กที่เข้า
 รับการอบรมเลี้ยงดูและเตรียมความพร้อมจำนวน 900,000 คน มีผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 45,942 คน
 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความจำเป็นต่อการศึกษาแนว
 ทางการพัฒนาการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครอง
 ท้องถิ่นของประเทศไทย ผลการวิจัยที่ได้จะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้าง
 บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อปรับฐานความรู้
 และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมในการจัดการศึกษาแก่เด็ก
 ปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามนโยบายของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพระดับการรู้สารสนเทศ และความต้องการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยโครงการนี้มุ่งศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย โดยครอบคลุมสาระตามประเด็นต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีจำนวน 19,157 ศูนย์ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552)
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านเหมาะสมตามวัย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวนทั้งสิ้น 400 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของ ทาโรยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2547, หน้า 132) ซึ่งใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละภูมิภาคเป็นหน่วยในการแบ่งชั้น และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย สุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย โดยครอบคลุมสาระตามประเด็นต่อไปนี้

 1. ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่ขัดขวางการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ด้าน
 - สภาพการรู้สารสนเทศ
 - ความต้องการรู้สารสนเทศ
 - สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศ
 2. แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่เลี้ยงดูเด็กและให้การอบรมสั่งสอนเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 3 – 6 ปี ให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้เหมาะสมตามวัยเป็นการเตรียมความพร้อม และจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการ

2. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคคลที่ผ่านการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์จากคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกบุคคลที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่บริหารศูนย์พัฒนาเด็กและให้การอบรมสั่งสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านเหมาะสมตามวัย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และได้รับรางวัลผู้ดูแลเด็กดีเด่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี 2552

3. การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เกี่ยวกับสารสนเทศ ลักษณะดังนี้ สามารถกำหนดชนิดและขอบเขตของสารสนเทศที่ตนเองต้องการได้ สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วกับพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ได้ ในฐานะบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่มสามารถใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจ กฎหมายรวมถึงการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

4. สารสนเทศ หมายถึง ข่าว (News) ข้อเท็จจริง (Facts) ข้อมูล (Data) ตลอดจนความรู้ (Knowledge) ที่ได้จากการสำรวจ การศึกษาหรือการสอน ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในรูปของวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ภาพยนตร์ แผ่นซีดีรอม เทปเสียง เทปเสียง ไมโครฟิล์ม รวมถึงอินเทอร์เน็ต

5. ประเภทของสารสนเทศ หมายถึง รูปแบบหรือประเภทของสื่อที่บันทึก หรือนำเสนอสารสนเทศ แบ่งได้ดังนี้

5.1 สิ่งตีพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่เป็นวัสดุที่อยู่ในรูปของตัวพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ นิตยสาร วารสาร วรรณคดี วิทยานิพนธ์ รายงาน การวิจัย เรื่องสั้น กฤตภาค

5.2 สิ่งไม่ตีพิมพ์ หมายถึง วัสดุที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวพิมพ์ สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายด้านเช่นเดียวกับสิ่งพิมพ์ เป็นแหล่งตอบคำถามเฉพาะเรื่อง ให้ความบันเทิง เป็นแหล่งในการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ได้แก่ รูปภาพ แผนที่ สไลด์ เทปวีดิทัศน์ แผ่นซีดีรอม แถบเสียง วัสดุย่อส่วน

5.3 เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่อใหม่ในการบันทึกสื่อสารสนเทศ เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนำไปพัฒนาคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคม ได้แก่ ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ โทรสาร เคเบิลทีวี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดนโยบายการศึกษาของการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ข้อมูลจากการวิจัยจะสะท้อนผลการรู้สารสนเทศของหัวหน้าศูนย์ผู้ดูแลเด็กเล็กเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา

2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยจะได้รับผลในเชิงประเมินด้านความรู้ความเข้าใจ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในการรู้สารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำสู่กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมศักยภาพให้นักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายของการจัดการศึกษาไทย

3. ได้แนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการรู้สารสนเทศสำหรับใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ นำไปสู่การนำความรู้ด้านการพัฒนาการใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนการสอนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีให้ประสบความสำเร็จ เพื่อการส่งเสริม พัฒนาอย่างถูกต้องทิศทาง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 แนวคิดด้านการรู้สารสนเทศ

ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎี Information Processing

ทฤษฎี Information Processing เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใหม่ที่สุด นักจิตวิทยาที่ใช้ทฤษฎีนี้ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ว่าเป็นการเปลี่ยนความรู้ของผู้รู้สารสนเทศทั้งปริมาณและวิธีการประมวลสารสนเทศ การอธิบายการเรียนรู้โดยทฤษฎี Information Processing โดยนักจิตวิทยา อาจจะแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่เรียกตนเองว่าเป็น Pure Information Processing Theorist ได้อธิบายการเรียนรู้ของมนุษย์จากการใช้คอมพิวเตอร์จำลองแบบ (simulate) ซึ่งอธิบายการประมวลสารสนเทศของคอมพิวเตอร์ว่าประกอบด้วยขั้นตอนหลัก คือ 1) การรับข้อมูลเข้า (input) โดยใช้อุปกรณ์รับข้อมูล เช่น เครื่องรับเทปหรือเครื่องรับแถบบันทึก 2) รหัสปฏิบัติการ โดยใช้ส่วนชุดคำสั่ง หรือซอฟต์แวร์ (software) สั่งให้ทำงาน และ 3) การแสดงผลออก (output) โดยใช้อุปกรณ์แสดง เช่น จอภาพและเครื่องพิมพ์ กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม ซึ่งอธิบายการประมวลสารสนเทศตามแนวทางของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม กลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มนักจิตวิทยาปัญญานิยม ได้นำแนวทางของทฤษฎีปัญญานิยมมาอธิบายการประมวลสารสนเทศ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ผู้เขียนจะใช้อธิบายทฤษฎี Information Processing (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2547, หน้า 157)

ความคิดพื้นฐานในการใช้ Information Processing ตามทัศนะของนักจิตวิทยาปัญญานิยม มีดังต่อไปนี้

1) ในการเรียนรู้สิ่งใดก็ตามผู้รู้สารสนเทศสามารถควบคุมอัตราความเร็วของการเรียนรู้ และขั้นตอนของการเรียนรู้ได้

2) การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รู้สารสนเทศ ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งหมายความว่า นอกจากผู้รู้สารสนเทศจะเพิ่มจำนวนของสิ่งที่เรียนรู้ ผู้รู้สารสนเทศจะสามารถเรียบเรียงและรวบรวมความรู้ให้เป็นระเบียบ เพื่อจะเรียกใช้ในเวลาที่ต้องการได้

นักจิตวิทยาปัญญานิยมได้เน้นความสำคัญของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงภายในของ Cognitive Operations และการควบคุม Operations โดยผู้รู้สารสนเทศ ฟลาวเวล (Flavell, 1979 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2547, หน้า 163) กล่าวว่า ความรู้เกี่ยวกับการรู้คิดของตนเองขึ้นอยู่กับ ปัจจัย 3 อย่าง คือ 1) บุคคลหรือผู้รู้สารสนเทศ (person) 2) งาน (task) และ 3) ยุทธศาสตร์ที่ใช้ (strategy) ซึ่งฟลาวเวลได้ให้คำอธิบายไว้ดังต่อไปนี้

- 1) บุคคล (person) หมายถึง ความสามารถของผู้รู้สารสนเทศที่จะมีความรู้เกี่ยวกับตนเองในฐานะผู้รู้สารสนเทศ เช่น ระดับความสามารถ ลีลาในการเรียนรู้ที่ตนเอง
- 2) งาน (task) ความรู้เกี่ยวกับงานที่จะต้องเรียนรู้ รวมทั้งระดับความยากง่ายของงาน
- 3) ยุทธศาสตร์ (strategy) ที่ใช้ในการเรียนรู้ “งาน” หรือสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ขึ้นอยู่กับวัยของผู้รู้สารสนเทศ

การเพิ่มคุณค่าของเทคโนโลยีช่วยการเรียนรู้ เป็นการใช้เทคโนโลยีพัฒนากระบวนการทางปัญญา กระบวนการทางปัญญา (intellectual skills) คือกระบวนการที่มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การรับรู้สิ่งเร้า (stimulus) การจำแนกสิ่งเร้าจัดกลุ่มเป็นความคิดรวบยอด (concept) การเชื่อมโยงความคิดรวบยอดเป็นกฎเกณฑ์ หลักการ (rule) ด้วยวิธีอุปนัย (inductive) การนำกฎเกณฑ์ หลักการ ไปประยุกต์ใช้ด้วยวิธีนิรนัย (deductive) และการสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ (generalization) การใช้เทคโนโลยีพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่เน้นผู้รู้สารสนเทศเป็นศูนย์กลางหรือถือว่าผู้รู้สารสนเทศสำคัญที่สุดนั้น เราสามารถออกแบบแผนการเรียนการสอนให้ผู้รู้สารสนเทศมีโอกาสทำโครงการแสวงหาความรู้ตามหลักสูตร หาความรู้ในเรื่องที่ผู้รู้สารสนเทศสนใจ หรือเพื่อแก้ปัญหา (Problem-Based Learning) การเรียนรู้ลักษณะนี้จะเริ่มต้นด้วยการกำหนดประเด็นเรื่อง (theme) ตามมาด้วยการวางแผนกำหนดข้อมูลหรือสาระที่ต้องการ ผู้สอนอาจจัดบัญชีแหล่งข้อมูล (sources) ทั้งจากเอกสารสิ่งพิมพ์และจาก electronic sources เช่น ชื่อของ web ต่างๆ ให้ผู้รู้สารสนเทศแสวงหาข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นคำตอบ สร้างเป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วย และครูช่วยกำกับผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพที่ต้องการ ทั้งนี้ครูจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยชี้แนะทิศทางของการแสวงหาความรู้หรือแนะนำผู้รู้สารสนเทศให้พัฒนาความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพผลการเรียนรู้ที่ควรจะเป็น

การจัดปัจจัยสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีช่วยการเรียนรู้ปัจจัยพื้นฐานคือการสร้างความพร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ให้มีสมรรถนะและจำนวนเพียงพอการใช้งานของผู้รู้สารสนเทศ รวมถึงการอำนวยความสะดวกให้ผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้เทคโนโลยีได้ตลอดเวลาจะเป็นปัจจัยเบื้องต้นของการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องเป็นปัจจัยเพิ่มเติม

(1) ครูสร้างโอกาสในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ปัจจัยที่จะผลักดันให้มีการใช้เทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า คือการที่ครูออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการทำกิจกรรมประกอบการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้กระบวนการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากการสังเกตในสถานการณ์จริง การทดลอง การค้นคว้าจากสื่อสิ่งพิมพ์และจากสื่อ electronic เช่น จาก web sites เป็นกิจกรรมที่ต้องมีการทำโครงการอิสระสนองความสนใจ เป็นกิจกรรมที่ต้องฝึกปฏิบัติจาก software สำเร็จรูป เป็นกิจกรรมที่ต้องมีการบันทึก วิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอรายงานด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

(2) ครูและผู้รู้สารสนเทศจัดทำระบบแหล่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ปัจจัยด้านแหล่งข้อมูลสารสนเทศ (information sources) เป็นตัวเสริมที่สำคัญที่ช่วยเพิ่มคุณค่าของระบบเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ครูและผู้รู้สารสนเทศควรช่วยกันแสวงหาแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่มีเนื้อหาสาระตรงกับหลักสูตรหรือสนองความสนใจของผู้รู้สารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวบรวมแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่เป็น software ชื่อของ web sites รวมถึงการลงทุนจัดซื้อ software จากแหล่งจำหน่าย การจ้างให้ผู้เชี่ยวชาญจัดทำ หรือจัดทำพัฒนาขึ้นมาเองโดยครูและนักเรียน

(3) สถานศึกษาจัดศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ (learning resources center) เป็นตัวชี้วัดสำคัญประการหนึ่งของศักยภาพของสถานศึกษาที่จะส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของครูและผู้รู้สารสนเทศ ปกติมักนิยมจัดไว้เป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุด จนเกิดคำศัพท์ว่าห้องสมุดเสมือน (virtual library) หรือ e-library จะมีคุณประโยชน์ในการมีแหล่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าในวิทยาการสาขาต่างๆ ทั้งในลักษณะสื่อสำเร็จ เช่น ซอฟต์แวร์ แถบบันทึกวีดิทัศน์ รวมถึง CD – ROM และ CAI หรือชื่อเว็บไซต์ต่างๆ ซึ่งควรจัดทำระบบการจัดหมู่ และดัชนี ให้สะดวกต่อการสืบค้น

(4) การบริการของกรมหรือหน่วยงานกลางทางเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ กรมต้นสังกัดหรือหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีของสถานศึกษาด้วยการบริการด้านข้อมูลสารสนเทศ เช่น จัดทำเอกสารรายเดือนรายงาน ซอฟต์แวร์ในท้องตลาด แจกชื่อเว็บไซต์ใหม่ๆ พร้อมสาระเนื้อหาโดยย่อ จัดทำคลังข้อมูลความรู้ เพื่อการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางไกลผ่านดาวเทียมเผยแพร่สนองความต้องการและความสนใจของผู้รู้สารสนเทศเป็นประจำ นอกจากนี้การรวบรวมผลงานของครูและนักเรียนในการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี ที่เรียกว่า

best practices จะเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับครูและนักเรียนทั่วไปที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยการเรียนการสอน (รัฐพงศ์ สีแสง, 2550, ออนไลน์)

2. ทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy)

ในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมแห่งสารสนเทศ บุคคลในสังคมจำเป็นต้องรับข้อมูลข่าวสารอย่างท่วมท้น บุคคลทุกคนจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง คนในสังคมปัจจุบันจึงต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อการเท่าทันในข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย สังคมปัจจุบันจึงเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาต้องมุ่งเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้ของบุคคล และพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้แก่บุคคลในสังคมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสามารถนำความรู้ไปใช้ในสังคมได้อย่างยั่งยืน นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า การรู้สารสนเทศครอบคลุม การมีพฤติกรรมเข้าถึงสารสนเทศที่เหมาะสมอย่างมีความคิดและจริยธรรม โดยผ่านช่องทางหรือสื่อใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศตามความต้องการ (SUNY Council of Library Directors Information Literacy Initiative, 2003) ซึ่งสรุปได้ว่า การรู้สารสนเทศ หมายถึงการรู้ถึงความจำเป็นของสารสนเทศ (ข้อมูลข่าวสาร) การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศ การจัดระบบประมวลสารสนเทศ การประยุกต์ใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิผลและสร้างสรรค์ การ

สรุปอ้างอิงและสื่อสารข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความเข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาเจตคตินำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (อาชัญญา รัตนอุบล, 2556, ออนไลน์)

ดังนั้นการรู้สารสนเทศของบุคคล จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถเข้าถึงสารสนเทศจากทั่วทุกมุมโลก และนำสารสนเทศออกเป็นความรู้ เพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับเป็นการส่งเสริมเสรีภาพในการเรียนรู้ของทุกคนอย่างแท้จริง

1) ความเป็นมา

จากวรรณคดีและงานวิจัยจากองค์กรและสถาบันต่างๆ ได้แก่ American Association of School Librarians & Association for Educational Communications and Technology (2004) และ The Big 6 Center for Media Literacy National Skills Standard Board (Eisenberg and Berkowitz (2005) สามารถจำแนกทักษะการเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21 ได้เป็น 4 ลักษณะคือ 1. ทักษะสารสนเทศและการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะการรู้สารสนเทศและการรู้สื่อ ทักษะการสื่อสาร 2. ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ และการคิดเป็นระบบ การระบุปัญหา การดำเนินการและแนวทางการแก้ปัญหา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความใฝ่รู้เชิงปัญญา 3. ทักษะปฏิสัมพันธ์และการชี้นำตนเอง ได้แก่ ทักษะการปฏิสัมพันธ์และการประสานร่วมมือ การชี้นำตนเอง การเป็นที่น่าเชื่อถือ และการปรับตัว 4. การรับผิดชอบต่อสังคม จากทักษะการเรียนรู้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ทักษะการรู้สารสนเทศ เป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญยิ่งสำหรับการเรียนรู้ในทศวรรษนี้ การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) เป็นคำที่พบในบริบทต่างๆ ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษ ซึ่งในประเทศอังกฤษนั้นได้ใช้คำว่า ทักษะสารสนเทศ (Information Skills) การรู้สารสนเทศหรือทักษะสารสนเทศเกิดขึ้นในราวต้นคริสต์ศักราช 1974 และได้ใช้คำทั้งสองร่วมกัน และบางครั้งได้ใช้ในความหมายเดียวกัน โดยที่การรู้สารสนเทศครอบคลุม ความสามารถในการเข้าถึง การกำหนด การประเมินและการใช้สารสนเทศจากแหล่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งความสามารถเหล่านี้ไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดจากผลของยุคสารสนเทศ หากเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความสำเร็จ และคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน ในอดีตที่ผ่านมา การรู้สารสนเทศได้ถูกจำกัดในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ วิทยุ และวารสาร เป็นต้น หากในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ การรู้สารสนเทศนี้มิได้ถูกจำกัดให้อยู่ในรูปแบบของสื่อดังกล่าวเท่านั้น สารสนเทศได้ถูกขยายขอบเขตไปยังสื่อที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ซีดีรอม ฐานข้อมูลออนไลน์ อินเทอร์เน็ต ข้อมูลมัลติมีเดีย และเอกสารในรูปแบบดิจิทัล เป็นต้น ทำให้ความสามารถในการรู้สารสนเทศต้องผสมผสานทักษะด้านการค้นคว้า การประเมินความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ อีกทั้งต้องมีความสามารถในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ รวมทั้งความสามารถในการใช้สารสนเทศให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ผสมผสานความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจ วัฒนธรรม กฎหมาย และการเมือง นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอสารสนเทศในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การรู้สื่อ (Media Literacy) เป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์ ประเมิน และสื่อสาร ในรูปแบบที่มีความหลากหลายของสื่อได้ การรู้คอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) เป็นความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ และซอฟต์แวร์เพื่อเข้าถึงสารสนเทศ การรู้เชิงทัศนะ (Visual Literacy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความหมายและองค์ประกอบต่างๆ ของภาพที่เห็น การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) เป็นความสามารถเข้าใจและใช้สารสนเทศรูปแบบต่างๆ จากแหล่งที่กว้างขวางเมื่อมีการนำเสนอผ่านทาง

คอมพิวเตอร์ และดิจิทัล การรู้เครือข่าย (Network Literacy) เป็นความสามารถจัดการกับสารสนเทศในเครือข่ายรอบโลก เพื่อวิเคราะห์ และแก้ปัญหา เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยรวม

การรู้สารสนเทศจึงเป็นเป้าหมายการเรียนรู้สำคัญของบุคคล การรู้สารสนเทศต้องอาศัยความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน และการใช้สารสนเทศ การรู้สารสนเทศจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างคุณลักษณะให้บุคคลเป็นผู้มีความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีความสามารถด้านสารสนเทศ และช่วยให้บุคคลเป็นผู้รู้สารสนเทศรู้ตลอดชีวิต

2) องค์ประกอบของการรู้สารสนเทศ

องค์ประกอบของการรู้สารสนเทศประกอบด้วย ความเข้าใจ และความสามารถส่วนบุคคลที่ตระหนักถึงความจำเป็นของสารสนเทศ โดยต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้

(1) ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ ประกอบด้วยความสามารถทางกายภาพ และสติปัญญาในการเข้าถึงสารสนเทศ ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยี สามารถระบุแหล่งและสืบค้น ด้วยการใช้ความรู้และกลยุทธ์เพื่อคัดสรร แก้ไข วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์และสื่อสาร กับฐานข้อมูลทั่วไป และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เช่นซีดีรอม อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

(2) ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ ประกอบด้วยความสามารถในการสังเคราะห์ หรือตีความ สามารถตัดสินใจได้ว่าแหล่งสารสนเทศใดมีความน่าเชื่อถือ โดยอาศัยข้อเท็จจริงและความเที่ยงตรง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการประเมินสารสนเทศ

(3) ความสามารถในการใช้สารสนเทศ ประกอบด้วยความเข้าใจประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ รวมถึงมารยาทการใช้สารสนเทศ และประสิทธิภาพในการจัดการสารสนเทศที่สืบค้นได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3) คุณลักษณะและความสามารถในการรู้สารสนเทศ

SUNY Council of Library Directors Information Literacy Initiative (2003) ได้ เสนอคุณลักษณะและความสามารถในการรู้สารสนเทศของบุคคลดังนี้

- (1) ตระหนักถึงความจำเป็นของสารสนเทศ
- (2) สามารถกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่จำเป็น
- (3) เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (4) ประเมินสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศได้
- (5) นำสารสนเทศที่คัดสรรแล้วสู่พื้นความรู้เดิมได้
- (6) มีประสิทธิภาพในการใช้สารสนเทศได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- (7) เข้าใจประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายในการใช้

สารสนเทศ

- (8) เข้าถึงและใช้สารสนเทศได้อย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย
- (9) แบ่งประเภท จัดเก็บ และสร้างความเหมาะสมให้กับสารสนเทศที่รวบรวมไว้
- (10) ตระหนักว่าการรู้สารสนเทศช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4) มาตรฐานของผู้รู้สารสนเทศ

American Association of School Librarians & Association for Educational Communications and Technology (2004) ได้เสนอมาตรฐานของผู้รู้สารสนเทศไว้ 3 ระดับด้วยกัน กล่าวคือ มาตรฐานทั่วไป ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1-3 การเรียนรู้อย่างอิสระประกอบด้วย มาตรฐานที่ 4-6 และความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบด้วยมาตรฐานที่ 7-8 ดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้รู้สารสนเทศเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 2 ผู้รู้สารสนเทศประเมินสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ และอย่างมีความสามารถ

มาตรฐานที่ 3 ผู้รู้สารสนเทศให้สารสนเทศอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์การเรียนรู้ อย่างอิสระ

มาตรฐานที่ 4 ผู้รู้สารสนเทศมีอิสระในการเรียนรู้ ต้องรู้สารสนเทศ และแสวงหาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับความสนใจส่วนตัวได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้รู้สารสนเทศมีอิสระในการเรียนรู้ ต้องรู้สารสนเทศ และชื่นชมวรรณคดีและสารสนเทศอื่น ๆ ที่มีการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 6 ผู้รู้สารสนเทศที่มีอิสระในการเรียนรู้ ต้องรู้สารสนเทศ ต้องมุ่งแสวงหาสารสนเทศ และสร้างองค์ความรู้ อย่างยอดเยี่ยมความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรฐานที่ 7 ผู้รู้สารสนเทศสร้างประโยชน์ต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคม เป็นผู้รู้สารสนเทศและตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศที่มีต่อสังคมประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 8 ผู้รู้สารสนเทศสร้างประโยชน์ต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคม เป็นผู้รู้สารสนเทศ และฝึกฝนให้มีพฤติกรรมที่มีจริยธรรม อันเกี่ยวข้องกับสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

การเรียนรู้สารสนเทศจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้สารสนเทศ โดยต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบริบทของทุกอย่างในชีวิตของบุคคล เพื่อความสำเร็จโดยบูรณาการทั้งในหลักสูตรของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

5) แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศ

แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศมีหลายแนวทาง หากแนวทางที่มีรูปธรรมชัดเจนจากประเทศสหรัฐอเมริกา คือ The Big 6 Skills Model ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยนักการศึกษาชื่อ Mike Eisenberg และ Bob Berkowitz (2001-2006) โดยได้นำไปใช้ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย มีการนำไปประยุกต์เพื่อการเรียนการสอนทักษะสารสนเทศในสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยมี 6 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนด ภาระงาน (Task Definition) เป็นการระบุปัญหา หรือ กำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการใช้ และกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการค้นหาสารสนเทศในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์แสวงหาสารสนเทศ (Information Seeking Strategies) เป็นการกำหนดว่าแหล่งสารสนเทศใดมีสารสนเทศที่ต้องการ และประเมินความ

เหมาะสมของแหล่งสารสนเทศกับปัญหาที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น เพื่อให้สารสนเทศได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดแหล่งสารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศ (Location and Access) เป็นการระบุแหล่งที่อยู่ของสารสนเทศและค้นหาสารสนเทศตามแหล่งสารสนเทศที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การใช้สารสนเทศ (Use of Information) เป็นการอ่าน พิจารณาสารสนเทศที่ต้องการ และคัดเลือกข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องออกมาใช้ได้ตรงกับที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลงานที่ได้ทำขึ้น รวมทั้งการประเมินกระบวนการแก้ไขปัญหาสารสนเทศด้วย

สำหรับในประเทศงานวิจัยการพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2550) ได้สังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทยขึ้นโดยมีพื้นฐานจาก The Big 6 Skills Model ดังกล่าวข้างต้น มี 4 ขั้นตอนได้แก่

- กำหนดภารกิจ คือ ต้องการรู้อะไร ปัญหาหรือข้อสงสัยคืออะไร
- ตรงจุดเข้าถึงแหล่ง คือ การหาคำตอบว่าอยู่ที่ไหน มีวิธีเข้าถึง และการใช้แหล่งความรู้ได้อย่างไร
- ประเมินสารสนเทศ คือ การคัดสรรสารสนเทศอย่างไรให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการรู้ และน่าเชื่อถือ
- บูรณาการวิธีการใช้งาน คือ การมีวิธีใดใช้ในการนำสิ่งที่ค้นพบมาสรุป นำเสนอ และสื่อสารกับผู้อื่น ประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ใช้อย่างมีจรรยาบรรณและถูกกฎหมาย

6) ประโยชน์ของการรู้สารสนเทศ

จากผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2556) พบว่ารูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศ 4 ขั้นตอนคือ กำหนดภารกิจ ตรงจุดเข้าถึงแหล่ง ประเมินสารสนเทศ และบูรณาการวิธีการใช้งาน ได้ถูกนำไปใช้ โดยส่วนใหญ่ผู้สอนเริ่มเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้แก่ผู้รู้สารสนเทศของตน และพยายามคิดค้นกลยุทธ์ในการเสริมสร้างการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศให้เหมาะสมกับธรรมชาติและบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยผู้สอนได้อำนวยความสะดวกให้ผู้รู้สารสนเทศได้เรียนรู้สารสนเทศทั้งในสถาบันการศึกษาและในชุมชน สำหรับความคิดเห็นของผู้รู้สารสนเทศ พบว่า ผู้รู้สารสนเทศส่วนใหญ่มีความสุขและชอบการเรียนรู้สารสนเทศ โดยเฉพาะขั้นตรงจุดเข้าถึงแหล่ง เพราะได้มีโอกาสแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ได้ตามที่ตนต้องการ โดยผู้รู้สารสนเทศกำหนดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีโอกาสค้นคว้าศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆทั้งจากโลกแห่งความเป็นจริงภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา และโลกของอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นการศึกษานอกโรงเรียนควรต้องเน้นกระบวนการพิจารณาคูณค่าของการรู้สารสนเทศ เพื่อเป็นแกนการเรียนรู้ศาสตร์ต่างๆในบริบทของชีวิตแต่ละบุคคล การศึกษานอกโรงเรียนต้องมุ่งให้บุคคลรู้ถึงความจำเป็นของสารสนเทศ การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศ การจัดระบบประมวลสารสนเทศ การประยุกต์ใช้สารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ และสร้างสรรค์ การสรุปอ้างอิง

และสื่อสารข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความเข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาเจตคติที่นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่การรู้สารสนเทศอย่างแท้จริง

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัย

การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ที่มุ่งเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กให้เจริญงอกงามขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต ดังนั้นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กจึงควรมีความรู้ความเข้าใจถึงหลักการและแนวทางการปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี เพื่อให้การพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่ง เยาวพา เดชะคุปต์ และคณะ (2550, หน้า 7-15) ได้ระบุถึงความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัยที่ผู้ดูแลเด็กควรรู้ ดังนี้

1) ทฤษฎีธรรมชาติความเจริญทางสังคม

(1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของแบนดูรา กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้น มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นบุคคลเกิดการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ โดยผู้เรียนจะทำการลอกเลียนแบบจากตัวแบบ การเรียนรู้ดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ การสังเกต การตอบสนองและปฏิบัติต่างๆ ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลการกระทำ คำบอกเล่าและความน่าเชื่อถือของตัวแบบได้ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเกิดขึ้นได้ ซึ่งกระบวนการต่างๆ ของการเลียนแบบของเด็ก ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ กระบวนการดึงดูดความสนใจ กระบวนการคงไว้ กระบวนการแสดงออก และกระบวนการจูงใจ

(2) นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และอัญชลี ไสยวรรณ (2549, หน้า 128-136) กล่าวถึงการให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากเด็กปฐมวัยเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสในการจัดกระทำกับสื่อวัสดุและการได้รับประสบการณ์จากการทำกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก สำหรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีประเภทสื่อวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่นำมาใช้ดังกล่าวแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2.1 หลักการเลือกวัสดุการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้

หลักการเลือกวัสดุ	การนำมาใช้ส่งเสริมการเรียนรู้
- เป็นสิ่งของที่ น่าสนใจ	- ใช้เป็นสิ่งเร้าที่กระตุ้นความสนใจใคร่รู้และทำให้เด็กอยากจับต้อง
- มีความหลากหลาย	- สนับสนุนการตัดสินใจเลือกและตอบสนองความสนใจที่แตกต่างกัน
- มีความพอเพียง	- ความหลากหลายทำให้เกิดความคิดจินตนาการและสร้างสรรค์
- เน้นวัสดุในธรรมชาติ และในท้องถิ่น	- จัดสื่อวัสดุที่พอเพียงกับจำนวนผู้ใช้และกิจกรรมที่วางแผน
- มีความปลอดภัย	- สร้างความรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิต เห็นคุณค่าของสิ่งของและภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ
- มีความสอดคล้อง	- ใช้วัสดุปลอดภัยจากสารพิษ และสอนให้เด็กใช้วัสดุอย่างระมัดระวัง
- ใช้ได้หลายวัตถุประสงค์ และนำมาใช้ใหม่	- เลือกใช้วัสดุที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก
- เป็นของที่ไม่สำเร็จรูป	- ใช้สนับสนุนการทำกิจกรรมของเด็ก ขณะเดียวกันสามารถนำมาพัฒนาพฤติกรรมอื่นในขณะเดียวกันได้ เช่น นิยความประหยัด การใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า การใช้สิ่งของที่เกิดประโยชน์สูง และการนำมาใช้ใหม่
	- เป็นสิ่งที่ให้ความเพลิดเพลินและความรู้ควบคู่กัน
	- ของเล่นสำหรับเด็กควรเป็นของชนิดที่นำมาเล่นได้หลากหลายวิธี

ที่มา : (วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และอัญชลี ไสยวรรณ, 2549, หน้า 130)

เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาประเภทวิธีการด้านการจัดการเรียนรู้ที่จัดได้ว่าเป็นนวัตกรรมในปัจจุบันได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งนวัตกรรมที่มีการเผยแพร่กันอย่างกว้างขวางและมีการนำไปใช้ในสถานศึกษาปฐมวัย โดยการเลือกใช้เป็นส่วนของกิจกรรม หรือนำไปใช้สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนร่วมกับวิธีอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ หรือเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะบางประการตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา

(3) การประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น การวัดและประเมินผลถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ สำหรับการวัดและประเมินผลในระดับปฐมวัยนั้นเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดวัตถุประสงค์หรือไม่ ทั้งนี้ผลที่ได้จะนำไปสู่การพิจารณาวิธีการจัดประสบการณ์ของครูว่าเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ จะต้องปรับปรุงอย่างไร และถ้าหากผลที่เกิดกับผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จะนำผลนั้นไปสู่การพัฒนาต่อยอดผู้เรียนต่อไป

สำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนวัตกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบัน คือ การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ทั้งนี้ นักการศึกษาอธิบายว่า การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ความคิด กระบวนการความรู้สึกร พฤติกรรม และผลการปฏิบัติงาน จากสิ่งที่คุณได้ปฏิบัติจริงจากงานที่ทำจริงทำให้

ทราบว่าผู้เรียนทำอะไร (วิธีการ) ทำไมจึงทำเช่นนั้น และผลที่เกิดมีคุณภาพเพียงไร (คุณภาพของผลงาน) ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริงจึงทำให้เห็นผลการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ กระบวนการ และความรู้สึก ตลอดจนทักษะที่นำความรู้มาใช้ การประเมินตามสภาพจริงเป็นกระบวนการที่เน้นการประเมินในการปฏิบัติโดยใช้แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือในการสนับสนุน

จะเห็นได้ว่าในการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นมีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมเนื่องจากมีพัฒนาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาใช้มากกว่าในอดีต แต่การนำมาใช้นั้นผู้ใช้จะต้องพิจารณาถึงหลักแห่งการนำมาใช้ คือ หลักแห่งความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาของสถานศึกษา และจุดประสงค์เฉพาะที่ต้องการพัฒนาเด็ก ทั้งนี้การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้นั้นต้องคำนึงถึงเป้าหมายที่การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก มิใช่เพียงเพื่อการแสดงให้เห็นถึงความทันสมัย โดยการขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีนั้น

2) การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ (เยาวพา เตชะคุปต์ และคณะ, 2550, หน้า 93-96) ดังนี้

- (1) จัดประสบการณ์เล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
- (2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- (3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
- (4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

(5) ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

3) แนวทางการจัดประสบการณ์

(1) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

(2) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

(3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

(4) จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

(5) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

(6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

(7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

(8) จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

(9) ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผนการสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

(10) จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

ตอนที่ 2 แนวคิดด้านการรู้สารสนเทศ

1. ความหมายของสารสนเทศ

สารสนเทศมาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ Information มีผู้แปลความหมายไว้แตกต่างกัน คำว่า สารนิเทศ สสนเทศ ข้อสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร ข้อความรู้ ในปัจจุบันยังไม่มีกำหนดว่าควรเลือกใช้คำไหน (ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ, 2548, หน้า 52) ในงานวิจัยนี้ใช้คำว่า สารสนเทศ เพราะมีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี สารสนเทศ มีคำนิยามที่ต่างๆ กัน ทั้งนี้ในความหมายทั่วไปและความหมายทางสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติคำนี้ไว้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล ที่มีผู้ทำให้เกิดขึ้นแล้วเก็บรวบรวมไว้ในรูปแบบต่างๆ

นงลักษณ์ เนื้ออ่อน (2544, หน้า 11) ให้ความหมายสารสนเทศไว้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิดที่ได้มีการบันทึกไว้ในสื่อหรือทรัพยากรสารสนเทศแบบต่างๆ ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้ได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตามต้องการ

สุขุม เฉลยทรัพย์ และคณะ (2555, หน้า 1) ให้ความหมายสารสนเทศไว้ว่า สารสนเทศ (information) หมายถึง ผลลัพธ์อันเกิดจากการนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา ผ่านการประมวลผล วิเคราะห์ สรุป จนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ในความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลและสารสนเทศนั้น สารสนเทศเกิดจากการนำข้อมูลมาประมวลผล และจะได้สารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือเผยแพร่

จากความหมายของสารสนเทศดังกล่าว สรุปได้ว่าสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิด ที่มีผู้ทำให้เกิดขึ้นหรือรวบรวม แปลความ เรียบเรียง และจัดเก็บในขอบข่ายของงาน บันทึกไว้ในสื่อหรือทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจ และนำไปใช้ประโยชน์ตามต้องการ

2. ความสำคัญของสารสนเทศ

สารสนเทศเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับทุกคนในการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้ที่มีสารสนเทศที่มีคุณค่าอย่างสมบูรณ์ ครบถ้วน ต่อเนื่อง ทักการณ ผู้ที่นั้นย่อมมีอำนาจ (นันทา วิฑูตติกดิ์, 2536, หน้า 9) สารสนเทศมีความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้

- 1) ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูง การเรียนการสอนถ้าได้รับสารสนเทศที่มีคุณค่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง ก่อให้เกิดปัญญาด้วยระยะเวลาอันประหยัด
- 2) การศึกษาค้นคว้าวิจัยมีประสิทธิภาพสูง ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยถ้าได้รับสารสนเทศที่มีคุณค่า ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยย่อมถูกต้อง สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพสูง
- 3) การตัดสินใจเกิดประโยชน์สูงสุด ในการตัดสินใจด้านต่างๆ เช่น การตัดสินใจในการบริโภค การศึกษา ฯลฯ
- 4) ขยายโลกทัศน์ของผู้รับให้กว้างขวาง ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกันและจะนำไปสู่ความร่วมมือกันในสังคมมากขึ้น
- 5) ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งเป็นผลทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น
- 6) สารสนเทศมีส่วนสำคัญในการแสดงเอกลักษณ์และวิวัฒนาการของชาติ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ความรัก ความสามัคคี ความมั่นคงในชาติ
- 7) สารสนเทศที่มีคุณค่าสามารถสร้างค่านิยมและทัศนคติที่ดีทางด้านต่างๆ ในสังคมได้
- 8) ช่วยประหยัดเวลาในการดำเนินการและเสริมคุณค่าของผลงาน เพราะสารสนเทศที่มีคุณค่าช่วยลดปัญหาการล่องผิดล่องถูก ทำให้ประหยัดเวลาและทรัพยากรประกอบต่างๆ

พวา พันธุ์เมฆา (2539, หน้า 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสารสนเทศ สรุปได้ดังนี้ สารสนเทศในโลกปัจจุบันได้แพร่กระจายออกมามากมายและรวดเร็ว หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนตลอดจนบุคคล จำเป็นต้องใช้สารสนเทศอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะหน้าที่ความจำเป็นและภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ โดยสารสนเทศมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของบุคคล ความสำคัญของสารสนเทศมี 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ความสำคัญของทรัพยากรสารสนเทศต่อบุคคล การรู้จักใช้สารสนเทศที่ถูกต้องจะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่รู้ ทำให้เกิดความคิดอ่านและการเจริญงอกงามทางปัญญา สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล

- 2) ความสำคัญของสารสนเทศต่อสังคม สังคมปัจจุบันเป็นสังคมของสารสนเทศ (Information Society) คือ เป็นสังคมที่เจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ วิทยาการ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรม จำเป็นต้องมีการถ่ายทอดและเก็บรักษาสารสนเทศโดยการบันทึกไว้ เพื่อให้ความรู้ได้ถ่ายทอดถึงอนุชนรุ่นหลัง ทำให้เกิดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและเสริมสร้างความเข้าใจกันในสังคมของ

ตนเองและในสังคมต่างหมู่ต่างคณะ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยมี ทรัพยากรสารสนเทศเป็นสื่อ การเรียนรู้ในเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่ถูกต้อง สามารถ ดำเนินธุรกิจและพัฒนาสังคมได้ด้วยการรู้จักใช้ทรัพยากรสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ความสำคัญของสารสนเทศต่อสถาบันสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ เป็นหัวใจ สำคัญของสถาบันบริการสารสนเทศ เพราะภารกิจที่สำคัญของสถานบริการสารสนเทศ คือ การสะสม จัดเก็บและให้บริการ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ บุคคลทุกสาขาและทุกอาชีพ สารสนเทศเป็นสิ่งที่ต้องการอย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนา บุคคลต้องการสารสนเทศเพื่อประกอบการวางแผน การตัดสินใจ การ วิจัย การสั่งการ และการพัฒนา

3. ประเภทของสารสนเทศ

ปัจจุบันมีสารสนเทศอยู่ในรูปแบบต่างๆ เผยแพร่ออกมาอย่างมากมายและรวดเร็ว ทั้งนี้ เนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทต่างๆ เหล่านี้ถูกผลิตออกมาใน รูปแบบที่แตกต่างกัน เพื่อสะดวกและง่ายต่อการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร จากความหลากหลายของ สารสนเทศ องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจัดให้ทรัพยากรสารสนเทศ เป็นทรัพยากรสำคัญ 1 ใน 3 ประเภท คือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากร สารสนเทศและได้แบ่งทรัพยากรสารสนเทศเป็น 3 ประเภท (นงลักษณ์ เนื้ออ่อน, 2544, หน้า 15) ดังนี้

3.1 สิ่งพิมพ์ (printed materials)

1) หนังสือ

(1) หนังสือสารคดี (non-fiction)

- หนังสือแบบเรียนหรือตำรา (textbooks)
- หนังสืออ้างอิง (reference books)
- สิ่งพิมพ์รัฐบาล (government publication)
- วิทยานิพนธ์ (thesis, dissertation)
- รายงานผลการวิจัย (research reports)
- เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceedings of the conference)
- จดหมายเหตุ (archives)
- สิทธิบัตร (patents)

(2) หนังสือบันเทิงคดี (fiction)

(3) วารสาร (periodicals) คือ สิ่งพิมพ์ที่พิมพ์เผยแพร่โดยมีชื่อของสิ่งพิมพ์เป็นชื่อ

เรียกแน่นอนและแจ้งกำหนดเวลาพิมพ์ไว้ เช่น รายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน เป็นต้น สำหรับ ประเภทของวารสารแบ่งตามลักษณะการจัดทำและเนื้อหา ดังนี้

- วารสารทั่วไป (general periodicals)
- วารสารเฉพาะวิชา (professional journals)
- หนังสือพิมพ์ (newspapers)

- จุลภาคและกฤตภาค

3.2 โสตทัศนวัสดุ (non – printed materials, audio visual materials)

โสตทัศนวัสดุ หมายถึง วัสดุที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวพิมพ์ สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายด้านเช่นเดียวกับสิ่งพิมพ์ เป็นแหล่งตอบคำถามเฉพาะเรื่อง ให้ความบันเทิง เป็นแหล่งในการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา แบ่งได้ดังนี้

- 1) วัสดุกราฟิก (graphic materials)
- 2) ภาพนิ่ง (still pictures)
- 3) วัสดุย่อส่วน (microforms)
- 4) ภาพยนตร์ (motion pictures)
- 5) วิดีทัศน์ (video tape)
- 6) วัสดุบันทึกเสียง (audio recordings)
- 7) ลูกโลก หุ่นจำลองและของตัวอย่าง (globes, models, specimens)

3.3 เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (electronic documents)

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์นับเป็นสื่อใหม่ในการบันทึกสื่อสารสนเทศ รู้จักกันในชื่อ “สื่ออิเล็กทรอนิกส์” (Electronic media) เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนำไปพัฒนาคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

- 1) ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ (computerized databases)
- 2) วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (electronic journals)
- 3) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (electronic mail, e-Mail)
- 4) โทรสาร (facsimile, fax)
- 5) สื่อผสม (multimedia)
- 6) เคเบิลทีวี (cable television)

นอกจากนี้ยังสามารถสรุปประเภทของสารสนเทศได้ดังนี้

1. วัสดุตีพิมพ์ ได้แก่

- 1) ต้นฉบับตัวเขียน และจดหมายเหตุ (manuscript and archives)
- 2) หนังสือ
 - (1) หนังสือตำราและสารคดี
 - (2) หนังสือบันเทิงคดี
- 3) สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง
 - (1) หนังสือพิมพ์
 - (2) วารสารและนิตยสาร

4) จุลสาร

2. วัสดุไม่ตีพิมพ์ ได้แก่

- 1) โสตวัสดุ

- 2) ทักษะวัสดุ
- 3) โสตทัศนวัสดุ

- 4) วัสดุย่อยส่วน
- 5) วัสดุอิเล็กทรอนิกส์

สรุปได้ว่า สารสนเทศทุกชนิดมีรูปแบบของการบันทึกและการนำเสนอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจในการติดต่อสื่อสารและมีลักษณะที่แตกต่างกัน

4. แหล่งสารสนเทศ

แหล่งสารสนเทศ หรือแหล่งสารสนเทศ (information source) หมายถึง แหล่งที่ทำให้กำเนิดสารสนเทศ แหล่งรวบรวมสารสนเทศไว้ให้บริการในสังคมปัจจุบัน มีแหล่งสารสนเทศเกิดขึ้นมากมาย การพิจารณาเลือกแหล่งสารสนเทศขึ้นอยู่กับคนที่บุคคลมีความตระหนักถึงแหล่งสารสนเทศนั้นๆ ในระดับใด จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการและการแสวงหาสารสนเทศในประเทศไทย สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศได้ดังนี้

- 1) ไม่ทราบแหล่งสารสนเทศ
- 2) ไม่มีแหล่งสารสนเทศในเรื่องที่กำลังแสวงหาสารสนเทศ
- 3) อยู่ไกลแหล่งสารสนเทศ ไม่สะดวกกับการใช้แหล่งนั้น
- 4) เสียค่าใช้จ่ายสูง
- 5) ใช้เวลามากกว่าจะได้สารสนเทศที่ต้องการ.
- 6) ไม่ได้รับข้อมูลที่ทันสมัย
- 7) ข้อมูลที่ได้รับไม่สมบูรณ์
- 8) ได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด
- 9) แหล่งสารสนเทศไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้
- 10) ข้อมูลกระจัดกระจายไม่รวมอยู่แหล่งเดียวกัน

ผลงานวิจัยที่ศึกษามานี้ชี้ให้เห็นว่าแหล่งสารสนเทศนั้นเป็นตัวแปรที่สำคัญในอันที่จะช่วยให้ผู้ใช้ในการพิจารณาเลือกแหล่งสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการมากที่สุด ซึ่งการเลือกพิจารณาแหล่งสารสนเทศนั้นมีอยู่ 4 ระดับ ดังนี้

- 1) แหล่งสารสนเทศที่ปรากฏ หมายถึง แหล่งสารสนเทศทั้งหลายอยู่ในสังคมโลก ทั้งในและต่างประเทศ ทั้งแหล่งสารสนเทศที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- 2) แหล่งสารสนเทศที่รู้ หมายถึง แหล่งที่ผู้ใช้รู้จัก ซึ่งอาจจะน้อยหรือมากขึ้นอยู่กับผู้ใช้ ซึ่งแหล่งสารสนเทศที่รู้จักนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งสารสนเทศที่ปรากฏ
- 3) แหล่งสารสนเทศที่สามารถจะใช้ได้ หมายถึง แหล่งที่ผู้ใช้สะดวกและสามารถเข้าใช้ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ เช่น ระยะทาง เวลา แรงงาน เงิน ที่บุคคลนั้นจะพิจารณาเลือกใช้ ซึ่งแหล่งสารสนเทศที่สามารถจะใช้ได้จะเป็นส่วนหนึ่งจากแหล่งสารสนเทศที่รู้
- 4) แหล่งสารสนเทศที่ใช้ หมายถึง แหล่งสารสนเทศที่บุคคลตัดสินใจเลือกใช้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งสารสนเทศที่สามารถจะใช้ได้ โดยอาจจะเลือกแหล่งที่ผู้ใช้คุ้นเคยสะดวกในการเข้าถึง ซึ่งแหล่งที่เลือกใช้นี้อาจจะไม่ใช่แหล่งสารสนเทศที่ดีที่สุดก็เป็นได้

ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ (2548, หน้า 65) ได้กล่าวว่าแหล่งสารสนเทศ (Sources of Information) จะเกี่ยวข้องกับบันทึกต่างๆ ทั้งรูปแบบของวัสดุตีพิมพ์ ไม่ตีพิมพ์ แฟ้มข้อมูล คอมพิวเตอร์ ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือการบันทึกในรูปแบบอื่นๆ แหล่งสารสนเทศปฐมภูมิ การเผยแพร่สารสนเทศ บุคลากรทางสารสนเทศ เช่น นายหน้าขายสารสนเทศ (information brokers) ที่ปรึกษาทางด้านสารสนเทศ (information consultants) ผู้เชี่ยวชาญทางสารสนเทศ ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศเฉพาะวิชา พร้อมทั้งบริการสารสนเทศที่สำคัญ

สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ (2539, หน้า 22) ได้เสนอแนะแหล่งสารสนเทศ เพื่อการประกอบการเรียนการสอนของครูไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1) แหล่งสารสนเทศภายในโรงเรียน ได้แก่

- (1) ครูสอนเอง
- (2) ห้องสมุด
- (3) ห้องสื่อการสอน
- (4) ห้องหรือศูนย์วิชาต่างๆ

2) แหล่งสารสนเทศในกลุ่มโรงเรียน หมายถึง แหล่งสารสนเทศภายในโรงเรียนที่อยู่ในโรงเรียน และนำมาใช้ประโยชน์ต่อโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

3) แหล่งสารสนเทศในท้องถิ่น ได้แก่

- (1) บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความถนัดพิเศษในวิชาการต่างๆ
- (2) ทรัพยากรธรรมชาติ
- (3) ห้องสมุดประชาชน
- (4) พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
- (5) วัด โบสถ์ สุเหร่า
- (6) สมาคมต่างๆ

4) แหล่งสารสนเทศนอกท้องถิ่น ได้แก่

- (1) สถานทูต
- (2) สำนักแถลงข่าว
- (3) องค์กร สมาคม มูลนิธิ
- (4) พระราชวัง
- (5) พิพิธภัณฑ์
- (6) สวนสัตว์และวนอุทยาน

จะเห็นได้ว่าแหล่งสารสนเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญของการผลิต การรวบรวม การจัดเก็บ การสืบค้นและการบริการเผยแพร่สารสนเทศ ใช้แหล่งทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมในทุกด้าน

5. คุณสมบัติของสารสนเทศ

สารสนเทศที่ใช้ในปัจจุบันมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ ผู้ใช้สารสนเทศทุกคนย่อมต้องการสารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัย ตรงกับความต้องการของตนเอง คุณสมบัติของสารสนเทศ จึง

เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ในการนำมาประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้การปฏิบัติสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สารสนเทศที่ดีนั้นควรมีคุณสมบัติ (สุขุม เฉลยทรัพย์ และคณะ, 2550) ดังนี้

- 1) สารสนเทศต้องมีคุณภาพ
- 2) มีเนื้อหาตรงกับความต้องการ
- 3) มีความถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริง
- 4) มีความน่าเชื่อถือ
- 5) มีความทันสมัย
- 6) ทันท่วงทีเหตุการณ์
- 7) อ่าน สื่อความเข้าใจได้ง่าย
- 8) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการ

คุณลักษณะของสารสนเทศเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจของนักบริหาร สรุปได้ดังนี้

- 1) เชื่อถือได้
- 2) ประหยัด
- 3) จำเป็น
- 4) ถูกต้อง
- 5) ใช้ประโยชน์ได้

จากคุณสมบัติของสารสนเทศที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าคุณสมบัติของสารสนเทศควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ มีความทันสมัย ทันท่วงทีเหตุการณ์ มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ มีความประหยัดและคุ้มค่า พร้อมทั้งสามารถอ่านเข้าใจได้ง่าย

ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1. การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1.1 บทบาทของครูผู้ดูแลเด็ก

เด็กเล็กเป็นวัยที่มีความซุกซนเคลื่อนไหวตลอดเวลา สติปัญญาและความคิดจะมีความเป็นอิสระ แปรเปลี่ยนตามสิ่งแวดล้อมที่พบเห็นใกล้ตัว ชอบลอกเลียนแบบตามความนึกคิดของตน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ให้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัย ดังนั้นครูผู้ดูแลเด็กซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก และมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กมากที่สุดในช่วงที่เด็กอยู่ในศูนย์ฯ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ รู้จักรับผิดชอบ รักเด็ก อุบนิสัยอ่อนโยน จิตใจอบอุ่น อารี มีความยุติธรรม มีลักษณะเป็นผู้นำ เพื่อจะเป็นผู้ที่ให้การดูแลเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก เป็นการวางรากฐานความคิด สติปัญญา อารมณ์ สังคม ลักษณะนิสัย เสริมสร้างบุคลิกที่ดีให้กับเด็ก ซึ่งเปรียบเสมือนการวางรากฐานของประเทศ ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการพัฒนากิจกรรมเยาวชน (2551, หน้า 13-17) ระบุว่าผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูผู้ดูแลเด็กมีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

1) ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรของเด็ก

ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องทำหน้าที่ดูแลเด็กและปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโต มีพัฒนาการทุกด้านตามวัย และมีการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2) ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในลักษณะบูรณาการ

ครูผู้ดูแลเด็กมีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อมกัน โดยให้โอกาสเด็กเรียนรู้จากสิ่งของและผู้คนที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ได้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า การเคลื่อนไหว การเล่น และการลงมือกระทำ ดังนั้นครูผู้ดูแลเด็กจะต้องส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มที่ รวมทั้งปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยคำพูดและกิริยาท่าทางที่นุ่มนวล อ่อนโยน แสดงความรักความอบอุ่น

3) สังเกต ฝ้าระวัง และบันทึกความเจริญเติบโต พฤติกรรม พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก

ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องเป็นคนช่างสังเกต ฝ้าระวังปัญหาสุขภาพ พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จดบันทึกพฤติกรรมเพื่อจะให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทั้งปกติและผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาสาเหตุ เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันที่

4) มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก

ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องเป็นคนช่างสังเกต มีความรู้ และเข้าใจพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และไม่พึงประสงค์ของเด็ก ซึ่งพฤติกรรมนั้น อาจเกิดจากการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก รวมทั้งการปรับตัวของเด็กต่อสิ่งแวดล้อม หากไม่ได้รับการแก้ไขตามแนวทางที่เหมาะสม อาจนำไปสู่ปัญหาทางพฤติกรรมของเด็กในอนาคต แม้ว่าเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันตามพันธุกรรมและการอบรมเลี้ยงดู แต่ถ้าเข้าใจและช่วยลดพฤติกรรมจะช่วยขจัดปัญหาที่จะตามมาได้ทันที่

5) จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยถูกสุขลักษณะเหมาะสมกับการพัฒนาเด็กทุกด้าน ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องดูแลจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคารให้สะอาดถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และมีบรรยากาศเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็ก ครอบครัวและชุมชน

6) ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องเป็นผู้ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กโดยเป็นศูนย์กลางสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัวและบุคคลต่างๆ ในชุมชน เพื่อทราบถึงพฤติกรรม พัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงของเด็กได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

7) รู้จักพัฒนาตนเองในทางวิชาการและวิชาชีพ

ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องใฝ่หาความรู้ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนี้

(1) การพัฒนาด้านความรู้ทางวิชาการและทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาหาความรู้ การเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ การติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และเทคโนโลยีโดยอาศัยสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์

การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/สถานพัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกและจัดตั้งชมรมเครือข่ายครูผู้ดูแลเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ครูผู้ดูแลเด็ก

(2) การพัฒนาด้านบุคลิกภาพ จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะรักเด็ก อุทิศตน อ่อนโยน มีกิริยา วาจา นุ่มนวล อ่อนหวาน ใจเย็น รู้จักปรับปรุงและพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองอยู่เสมอ

1.2 หน้าที่ของครูผู้ดูแลเด็ก

ครูผู้ดูแลเด็กจะอยู่ใกล้ชิดกับเด็กตลอดทั้งวัน ดังนั้นจึงมีหน้าที่ดังนี้

1) อบรมเลี้ยงดูเด็ก ตั้งแต่รับเด็กจากผู้ปกครองจนกระทั่งส่งคืนให้ผู้ปกครอง
2) จัดกิจกรรมประจำวัน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ และเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ให้มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัย โดยจัดกิจกรรมกลางแจ้ง ในร่ม และจัดมุมกิจกรรมต่างๆ เช่น มุมหนังสือ มุมศิลปะ มุมดนตรี ฯลฯ

3) ปลูกจิตสำนึกให้เด็กรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตย การรักษาสีแกวต้อม ความมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ ฯลฯ

4) ดูแลความปลอดภัยและรักษาความสะอาดภายในและภายนอกอาคารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5) ให้เด็กเคารพธงชาติและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

6) สืบจรรยาชื่อเด็กที่เข้ารับการเลี้ยงดูประจำวัน เยี่ยมเยียนผู้ปกครองและเด็ก ในกรณีที่เด็กไม่มาเรียนเกิน 3 วัน และในกรณีที่เกิดปัญหาอื่นๆ

7) จัดเตรียมสถานที่เรียน จัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยเน้นวัสดุที่มีอยู่แล้ว ในท้องถิ่น จัดอาหารเสริม น้ำดื่ม น้ำใช้ จัดทำบันทึกการสอน และบันทึกประจำวันเด็ก ตลอดจนจัดทำทะเบียนอุปกรณ์การเรียนการสอน

8) จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายตามโครงการจัดหาอาหารเสริม (นม) สำหรับเด็ก

9) จัดทำบัญชีแสดงรายการอาหารกลางวันรายสัปดาห์ ตามโครงการจัดหาอาหารกลางวันสำหรับเด็ก

10) ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในบริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ดังนั้นการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ควรตระหนักต่อการที่จะพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ ครูผู้ดูแลเด็กต้องมีวิสัยทัศน์ความเป็นครูผู้ดูแลเด็ก มีความพร้อมในการให้ความรักความอบอุ่นกับเด็ก เป็นที่พึ่งของเด็ก เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก มีความพร้อมในการให้ความรักความอบอุ่นกับเด็ก เป็นที่พึ่งของเด็ก เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก จัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็ก และที่สำคัญครูผู้ดูแลเด็กควรปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้ควรมีการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรชุมชนอยู่เสมอ ดังนั้นการที่ครูผู้ดูแลเด็กปฏิบัติงานโดยรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการประสานงานและร่วมมือกับชุมชน ให้คนในชุมชนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาให้กับเด็กก่อนวัยเรียนแล้ว จึงเป็นการพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่คุณภาพทางการศึกษาอย่างแท้จริง

2. มาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีดังนี้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็ก อายุระหว่าง 3 - 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด กรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) รับถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ ซึ่งต่อไปนี้ เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เด็กเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต การพัฒนาเด็กให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนัก และให้ความสนใจ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก (กระทรวงมหาดไทย, 2551, หน้า 4) ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาล หรือเมืองพัทยา ก็ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่างๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป สำหรับมาตรฐานดังกล่าว ได้รวบรวมและจัดทำขึ้นจำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 4 ด้าน ประกอบด้วยดังนี้

1) ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ดังนี้

(1) ด้านอาคารสถานที่ เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคาร ทางเข้า - ออก และประตูหน้าต่าง ตลอดจนพื้นที่ใช้สอยอื่น ๆ เป็นต้น

(2) สิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร เช่น แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร รั้ว สภาพแวดล้อม และมลภาวะ เป็นต้น

(3) ด้านความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

3) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก เป็นต้น

4) ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน หรือประชาคมในท้องถิ่น เป็นต้น

3. มาตรฐานด้านบุคลากร และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกฯ และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากร ซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาทิ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหารและ ผู้ทำความสะอาด เป็นต้น โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานให้การศึกษาและพัฒนากิจการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสม และเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ด้านคุณสมบัติของผู้ดูแลเด็กมีดังนี้

3.1 บุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ผู้ดูแลเด็กควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ มีวุฒิการศึกษา ตามที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด มีสถานภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือ พนักงานจ้างตามมาตรฐานทั่วไป หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานจ้างที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. มปป.) มีคุณสมบัติ ดังนี้

1) มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามมาตรฐานทั่วไปที่ คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

3) ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก

4) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่ความผิดที่เป็นโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

5) แพทย์ให้การรับรองว่ามีสุขภาพจิตดี สุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ ร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ และไม่เป็นผู้ติดสารเสพติด

6) มีระดับบุคลิกภาวะ และบุคลิกลักษณะเหมาะสม ทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม มีความตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความรัก ความอ่อนโยน เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเด็กเล็กอย่างเหมาะสม

7) เป็นบุคคลที่มีความรักเด็ก มีอุปนิสัยสุ่มเยือกเย็น และมีความขยันอดทน

8) มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

3.2 บทบาทหน้าที่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) สำรวจความต้องการของชุมชน ในการจัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) กำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความพร้อมด้าน

ทรัพยากรบุคคล สถานที่ และฐานะการคลังของแต่ละท้องถิ่น

3) จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณในการจัดตั้ง และสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งจัดทำขออนุญาตขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

4) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5) จัดทำระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) กำหนดแผนปฏิบัติการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

7) ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ

3.3 บทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรของเด็กเพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโต มีพัฒนาการทุกด้านตามวัย

2) ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ ให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน โดยให้โอกาสเด็กเรียนรู้จากสิ่งของ และผู้คนที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า การเคลื่อนไหว การเล่น และการลงมือกระทำ ดังนั้น ผู้ดูแลเด็กจะต้องส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มที่ รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยคำพูด และกริยาท่าทางที่นุ่มนวล อ่อนโยน แสดงความรักความอบอุ่นต่อเด็ก

3) สังเกต และบันทึกความเจริญเติบโต พฤติกรรม พัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก เพื่อจะให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทั้งปกติ และผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาสาเหตุ และวิธีการแก้ไขได้ทันเวลาที่

4) จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมในการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคารให้สะอาด มีความปลอดภัย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

5) ประสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว เพื่อทราบถึงพฤติกรรม พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง

6) มีการพัฒนาตนเองในทางวิชาการ และอาชีพ ใฝ่หาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ได้แก่ ด้านความรู้ทางวิชาการ และทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาหาความรู้ การเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ การติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ และเทคโนโลยีโดยอาศัยสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกและการจัดตั้งชมรมเครือข่ายสำหรับผู้ดูแลเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ผู้ดูแลเด็ก

7) รู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูล ความรู้ และเครือข่ายการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และแหล่งข้อมูลต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน สมาคม และมูลนิธิต่างๆ และแหล่งข้อมูลความรู้ในชุมชน

3.4 การบริหารงบประมาณและการบริหารงานบุคคล เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย และมาตรฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์ที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

3.5 ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ประเมินผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ในด้านความรู้ ความสามารถให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนด และเสนอผลการประเมินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบการพิจารณาต่อสัญญาต่อไป

3.6 ด้านการบริหารจัดการ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชน ผู้ปกครองได้รับบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

3.7 มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็ก

การศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาร่วมกัน เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จาก

ประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

3.7.1 หลักการจัดประสบการณ์

- 1) จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง
- 2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- 3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- 4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- 5) ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

3.7.2 แนวทางการจัดประสบการณ์

- 1) จัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุวุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 2) จัดประสบการณ์สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
- 3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
- 4) จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
- 5) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน
- 6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีของเด็ก
- 7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- 8) จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้
- 9) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผนสนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

10) จัดทำสารนิทัศน์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

3.8 มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้นแบบ ควรดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

3.8.1 จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้ให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก และชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหาร และช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ

3.8.2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็น ระยะเวลา เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ฯ กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์ฯ และชุมชน

3.8.3 มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ รับทราบ เพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ได้โดยการประชาสัมพันธ์ อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก ฯลฯ

3.8.4 มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันต่างๆ ของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว เป็นต้น

3.8.5 จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอาจขอรับการอุดหนุนจากงบประมาณต่าง ๆ ของหน่วยงานดังนี้

- 1) การสมทบหรือการอุดหนุนงบประมาณกองทุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐบาล
- 3) การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรภาครัฐอื่น
- 4) การสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน องค์กรการกุศล มูลนิธิ หรือมีผูุ้ทิศให้
- 5) จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงาน

ทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองของเด็กเล็กที่จะเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะไตรภาคี 3 ฝ่าย จากภาคส่วนต่าง ๆ คือ ภาคประชาชน หรือผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ มีดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

ทนงเกียรติ อุปันโนและคณะ (2543) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การรับรู้ ประสพการณ์และความคาดหวังของบุคลากรและนักศึกษาต่อการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักบริการ

คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ผู้เคยใช้บริการสารสนเทศมีการรับรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีกว่า ขณะที่การทำประชาสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคลากรและนักศึกษาจะต้องอาศัยสื่อที่ต่างกัน ระบบเครือข่ายของมหาวิทยาลัยสามารถสร้างอรรถประโยชน์ให้แก่ทั้งสองกลุ่มมากที่สุด โดยบริการจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะบริการจากเว็ลล์ไวด์เว็บและไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นบริการที่นิยมใช้มากที่สุด เวลาที่ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะเข้าใช้คือในช่วงเวลา 12.00 ถึง 17.00 น. ผู้ใช้ส่วนใหญ่มาใช้บริการต่อครั้งนานกว่า 1 ชั่วโมง และโดยเฉลี่ยร้อยละ 66 มีความพอใจในบริการที่ได้รับ กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในระดับมากในทุกหัวข้อบริการโดยเฉพาะการทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ และเสนอแนะให้มีการใช้สื่อหลายสื่อ อาทิ ผ่านสื่อวิทยุคลื่น FM100 ป้ายประกาศและหนังสือเวียนในการทำประชาสัมพันธ์บริการหรือข่าวสารต่างๆ โดยหนังสือเวียนยังเป็นสื่อที่เสนอแนะโดยกลุ่มบุคลากรและป้ายประกาศเป็นสื่อที่นักศึกษาแนะนำ การจัดอบรมเป็นหัวข้อบริการที่ควรเพิ่มโดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดอบรมในทุกระดับและเลือกการอบรมระดับพื้นฐานและระดับกลางเป็นลำดับรองลงมา ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบริการนั้นส่วนใหญ่เห็นว่าจำนวนเครื่องที่ให้บริการยังไม่เพียงพอต่อความต้องการและการประชาสัมพันธ์ของสำนักยังไม่ทั่วถึง ทำให้บางส่วนไม่ทราบว่าเข้าใช้บริการได้จากสถานที่ใด

สถิตวารรณ มือนันต์ (2546) ได้พัฒนาระบบสารสนเทศออนไลน์สำหรับช่วยการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษา โดยระบบแบ่งผู้ใช้ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ นักศึกษา สามารถดูข้อมูลในเรื่องกฎระเบียบต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติในขณะที่กำลังศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทะเบียน สามารถตรวจสอบผลการเรียน และรายงานผลการเรียนของนักศึกษาในแต่ละภาค การศึกษา ส่งอีเมลหาอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถค้นหารายชื่อและประวัติของนักศึกษา ผลการเรียนของนักศึกษา ส่งอีเมลถึงนักศึกษา อาจารย์ผู้สอน สามารถค้นหาและแสดงรายงานสรุปผลการเรียนในแต่ละวิชาที่ทำการสอน ค้นหาและแสดงรายงานผลการเรียนของนักศึกษาที่ทำการสอนในแต่ละชั้นเรียน ส่งอีเมลถึงนักศึกษาที่ทำการสอน ผู้ดูแลระบบสามารถค้นหา และแสดงข้อมูลกฎระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และขั้นตอนต่างๆ ของทางมหาวิทยาลัย ค้นหาข้อมูลผลการเรียนและรายงานสรุปผลการเรียนของนักศึกษา ค้นหาและแสดงรายชื่ออาจารย์ผู้สอน และผลการสอน แจ้งข่าวสารต่างๆ ผ่านระบบอีเมลให้กับผู้ใช้ระบบทั้งหมด โดยมีมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรีเป็นกรณีศึกษา การประเมินประสิทธิภาพของระบบทั้งหมด 3 ด้าน อันได้แก่ Usability Test, Performance Test และ Functional Test โดยพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.59, 4.70 และ 4.65 ตามลำดับ เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของแต่ละหัวข้อมาผ่านระเบียบวิธีการทางสถิติ เพื่อหาค่าเฉลี่ยจะพบว่าค่าเฉลี่ยที่ได้อยู่ในระดับ 4.65 ซึ่งถือว่าระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีและสามารถนำไปช่วยเหลือในการแนะนำ และให้คำปรึกษานักศึกษาได้เป็นอย่างดี

เขาวนิตศ อัครกุล (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2547 โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 370 คน คิดเป็น

ร้อยละ 60 ของประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.91 การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1) สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทุกด้านที่สำรวจ ได้แก่ ด้านนโยบายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานด้านงบประมาณสนับสนุน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาคนตลอดจนด้านโครงการต่างๆ เช่น ฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าไม่เพียงพอหรือไม่ดีพอ ทั้งนี้โครงการสำคัญที่ผู้บริหารและคณาจารย์เห็นว่ามีความจำเป็นและยังไม่มีนำมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างเพียงพอ ได้แก่ การให้บริการฐานข้อมูลนิสิตสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา ฐานข้อมูลเอกสารการสอน ตำรา และหนังสือ ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สอน มีอุปกรณ์แสดงผลจากคอมพิวเตอร์ รวมถึงห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตามผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนมีความเห็นตรงกันว่าอินเทอร์เน็ต เครื่องคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ ซอฟต์แวร์ระบบปฏิบัติการ Windows, MS-Office รวมถึงเครื่องใช้สำนักงานอัตโนมัติมีการให้บริการอย่างเพียงพอแล้ว

2) ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานในคณะวิศวกรรมศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านอาคารสถานที่ และด้านงบประมาณ ผลการสำรวจพบว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมว่าปัญหามีอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่เป็นปัญหามากที่สุดคือด้านงบประมาณ ซึ่งยังไม่เพียงพอและมีการจัดสรรที่ไม่ทั่วถึงในแต่ละหน่วยงาน ประกอบกับเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาเร็วมากและมีราคาแพง

3) แนวทางในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำการสำรวจ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อินเทอร์เน็ต ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้สำนักงานอัตโนมัติอื่นๆ ผลการสำรวจพบว่า ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญและมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในหน่วยงาน ทั้งนี้ผู้บริหารและคณาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันในแนวทาง 3 อันดับแรก ที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต โดยในชั้นต่ำห้องเรียนควรมีอุปกรณ์แสดงผลจากคอมพิวเตอร์ เช่น LCD Projector และควรมีการปรับปรุงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของคณะให้มีเสถียรภาพมากกว่าในปัจจุบัน สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าแนวทาง 3 อันดับแรก ซึ่งนอกจากคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ควรจะรวมถึงการจัดหาเครื่องใช้สำนักงานอัตโนมัติให้เพียงพอกับการใช้งานอีกด้วย

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย พบว่ารูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศ 4 ขั้นตอนคือ กำหนดภารกิจ ตรงจุดเข้าถึงแหล่ง ประเมินสารสนเทศ และบูรณาการวิถีการใช้งาน ได้ถูกนำไปใช้ โดยส่วนใหญ่ผู้สอนเริ่มเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้แก่ผู้เรียนของตน และพยายามคิดค้นกลยุทธ์ในการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศให้เหมาะสมกับธรรมชาติและบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยผู้สอนได้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สารสนเทศทั้งในสถาบันการศึกษาและในชุมชน สำหรับความคิดเห็นของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสุขและชอบการเรียนรู้สารสนเทศ โดยเฉพาะชั้นตรงจุดเข้าถึงแหล่ง เพราะได้มีโอกาสแสวงหาความรู้จากแหล่ง

ความรู้ได้ตามที่ตนต้องการ โดยผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีโอกาสค้นคว้าศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆทั้งจากโลกแห่งความเป็นจริงภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา และโลกของอิเล็กทรอนิกส์

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Becker (1999, ED429564) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับใช้อินเทอร์เน็ต ของอาจารย์ในงานทั่วไปกับการแนะนำให้เด็กใช้อินเทอร์เน็ต โดยทำการสำรวจข้อมูลอาจารย์ และนักเรียนเกรด 4-12 ทั่วประเทศโดยทั้งโรงเรียนรัฐบาล และเอกชน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง มากกว่าจำนวน 2000คน ผลการวิจัยพบว่า การใช้อินเทอร์เน็ตของอาจารย์ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความรับผิดชอบในการสอนการสนับสนุนของโรงเรียน ประสบการณ์ และความชำนาญ และความแตกต่างระหว่างการใช้ และการไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต และการเข้าถึงข้อมูลในอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกัน และทัศนคติของนักเรียนก็มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเช่นเดียวกัน

Tenopir และ Read (2000) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้ฐานข้อมูลในห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา ซึ่งเป็นรูปแบบการใช้ฐานข้อมูลและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ฐานข้อมูลในห้องสมุดมหาวิทยาลัย วิเคราะห์การใช้ฐานข้อมูล โดยการสุ่มตัวอย่างจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยในอเมริกาและแคนาดา ทำการส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลและอิทธิพลทางสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการใช้ระบบออนไลน์ไปยังห้องสมุดที่ทำการศึกษา ผลปรากฏว่าผู้ใช้บริการห้องสมุดมักจะใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ภาคธุรกิจจัดทำขึ้น โดยเฉพาะจะใช้ใน ช่วงต้นสัปดาห์เวลากลางวันและในช่วงเดือนที่ต้องส่งรายงาน การใช้ฐานข้อมูลส่วนใหญ่เป็นช่วงเวลาที่มาใช้บริการห้องสมุด

Pajarillo (2001) ได้ศึกษาการใช้ประเมินผลการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มพยาบาล 3 กลุ่ม และทำการสืบค้นกับฐานข้อมูลจำนวน 3 ฐาน ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจในการใช้และผลการสืบค้นฐานข้อมูลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการสืบค้นและการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ฐานข้อมูลก่อนการสืบค้น ผู้ใช้ส่วนใหญ่ทราบการประชาสัมพันธ์การใช้ข้อมูลจากเพื่อนร่วมวิชาชีพและผลการสืบค้นที่ผู้ใช้ต้องการมากที่สุด คือ เอกสารฉบับเต็ม โดยผู้ใช้นิยมอ่านผลจากการค้นบนหน้าจอคอมพิวเตอร์

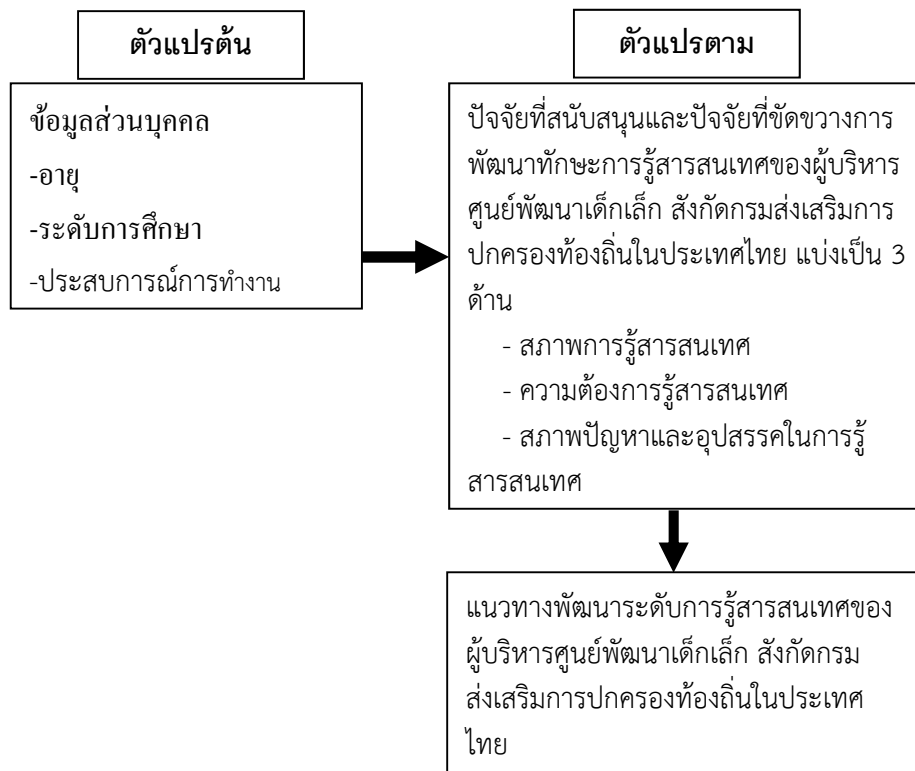
Nowicki (2002) ได้ศึกษาความสำเร็จในการใช้โปรแกรมค้นหาข้อมูลบนเว็ลด์ไวด์เว็บที่นิยมที่สุดในปัจจุบัน 6 ตัว คือ Excite Google Lycos MSN Northern Light และ Yahoo มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดอันดับของผลการค้นที่ได้ของโปรแกรมค้นหาว่ามีผลต่อการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาอย่างไร และประสิทธิผลของการค้นหาข้อมูล ความเข้าเรื่อง (Relevance) ของผลที่ได้จากการค้นโดยใช้โปรแกรมค้นหาดังกล่าว โดยให้นักศึกษาที่เป็นผู้ค้นเป็นผู้ตัดสินผลการค้น กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาวิทยาลัยแคลิวเม็ตแห่งเซนต์โจเซฟ (Calumet College of St. Joseph : CCSJ) วิชาเอกภาษาอังกฤษ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ประสบการณ์ในการค้นคืนสารสนเทศ และประสบการณ์ในการใช้เว็ลด์ไวด์เว็บ ให้นักศึกษาค้นหาข้อมูลโดยใช้โปรแกรมค้นหา 6 ตัวดังกล่าว ในหัวข้อเรื่องที่กำหนดให้ และจัดเรียงอันดับผลการค้นที่เข้าเรื่อง 10 อันดับแรก โดยอันดับ 1 คือ ผลการค้นเข้าเรื่องมากที่สุด อันดับ 10

คือ ผลการค้นคว้าเรื่องน้อยที่สุด ใช้สถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดความเข้าเรื่องระหว่างการจัดอันดับความเข้าเรื่องของโปรแกรมค้นหา และการจัดอันดับของนักศึกษา

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศ พบว่ามี การศึกษาถึงระดับการรับรู้ ความต้องการรับรู้ สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา โดยส่วนใหญ่ พบว่าเป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาด้านระดับการรับรู้ ความต้องการรู้ สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการรู้สารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้ สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนปรับปรุงระบบบริหารงาน กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหารวมทั้งเพื่อใช้จัดทำข้อเสนอแนะและมาตรการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการรู้สารสนเทศทาง ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาการใช้สารสนเทศเพื่อพัฒนางานด้านการศึกษาขององค์กรในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) รูปแบบการวิจัยที่จะนำมาใช้ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ ใช้วิทยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีจำนวน 17,821 ศูนย์ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552)

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านเหมาะสมตามวัย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวนทั้งสิ้น 400 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของ ทาโรยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) (ศิริชัย กาญจนวาสิ และคณะ, 2547, หน้า 132) ซึ่งใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละภูมิภาคเป็นหน่วยในการแบ่งชั้น และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย สุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร

2.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ ตัวแทนกองการศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภูมิภาคละ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ ภูมิภาคละ 2 คน และตัวแทนผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภูมิภาคละ 2 คน รวมเป็น 4 ภูมิภาคได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 24 คน เพื่อสร้างข้อสรุปในแต่ละตัวแปรที่ศึกษา

รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	จังหวัด	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
		(คน)	(คน)
1	นนทบุรี	120	3
2	ปทุมธานี	114	3
3	พระนครศรีอยุธยา	306	7
4	อ่างทอง	157	3
5	ลพบุรี	223	5
6	สิงห์บุรี	94	2
7	ชัยนาท	114	2
8	สระบุรี	117	2
9	สมุทรปราการ	90	2
10	ชลบุรี	206	4
11	ระยอง	117	2
12	จันทบุรี	119	3
13	ตราด	66	1
14	ฉะเชิงเทรา	270	6
15	ปราจีนบุรี	177	4
16	นครนายก	120	3
17	สระแก้ว	133	3
18	ราชบุรี	200	4
19	กาญจนบุรี	254	5
20	สุพรรณบุรี	256	5
21	นครปฐม	128	3
22	สมุทรสาคร	65	1
23	สมุทรสงคราม	58	1
24	เพชรบุรี	162	3
25	ประจวบคีรีขันธ์	72	2
26	นครราชสีมา	682	14
27	บุรีรัมย์	434	9

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	จังหวัด	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
		(คน)	(คน)
28	สุรินทร์	470	10
29	ชัยภูมิ	385	8
30	หนองบัวลำภู	202	4
31	ขอนแก่น	402	8
32	อุดรธานี	676	14
33	เลย	362	8
34	หนองคาย	399	8
35	มหาสารคาม	386	8
36	ร้อยเอ็ด	531	11
37	กาฬสินธุ์	475	10
38	ศรีสะเกษ	593	12
39	อุบลราชธานี	808	17
40	ยโสธร	258	5
41	อำนาจเจริญ	195	4
42	สกลนคร	425	9
43	นครพนม	432	9
44	มุกดาหาร	205	4
45	นครสวรรค์	282	6
46	อุทัยธานี	159	3
47	กำแพงเพชร	188	4
48	พิจิตร	206	4
49	อุตรดิตถ์	219	5
50	ตาก	224	5
51	สุโขทัย	236	5
52	พิษณุโลก	244	5
53	เพชรบูรณ์	266	6
54	เชียงใหม่	619	13
55	ลำพูน	171	4

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	จังหวัด	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
		(คน)	(คน)
56	ลำปาง	395	8
57	แพร่	201	4
58	น่าน	338	7
59	พะเยา	284	6
60	เชียงราย	635	13
61	แม่ฮ่องสอน	133	3
62	นครศรีธรรมราช	383	8
63	กระบี่	136	3
64	พังงา	90	2
65	ภูเก็ต	39	1
66	สุราษฎร์ธานี	229	5
67	ระนอง	45	1
68	ชุมพร	147	3
69	สงขลา	301	6
70	สตูล	122	3
71	ตรัง	131	3
72	พัทลุง	196	4
73	ปัตตานี	153	3
74	ยะลา	116	2
75	นราธิวาส	211	4
รวม		19,157	400

ขั้นตอนการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ที่ผู้วิจัยสร้างเองมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

1.1.2 กำหนดขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถามและสร้างข้อคำถามจากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษามาให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอให้ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญงานวิจัย 4 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและความชัดเจนของข้อคำถาม ความเหมาะสมในการใช้ถ้อยคำและความตรงทางเนื้อหา (Evidence Based on Instrument Content) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยนำแบบสอบถามมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความตรงทางเนื้อหา และความตรงทางโครงสร้าง (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก ก)

1.1.4 นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะปรับปรุงและนำเสนอที่ปรึกษางานวิจัยอีกครั้งหนึ่ง และนำไปทดลองใช้ (Try-out) ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งหมด โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ .926

1.1.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่นไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1.2 ลักษณะแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่ขัดขวางการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

- สภาพการรู้สารสนเทศ
- ความต้องการรู้สารสนเทศ
- สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศ

คำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า

(Rating Scale) 5 ระดับ และปลายเปิด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ คำถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการดังนี้

1.3.1 จัดส่งแบบสอบถาม พร้อมส่งของจดหมายเพื่อให้ผู้ดูแลเด็กส่งแบบสอบถามกลับมา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

1.3.2 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด ผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ชุดที่สมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90 และคัดเลือกแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในฝันเฉพาะชุดที่สมบูรณ์ จำนวน 360 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90 เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยวิธีการดังนี้

1.4.1 แบบสอบถามส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ ใช้วิธีการคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.4.2 แบบสอบถามส่วนที่ 2 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่ขัดขวางการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ใช้วิธีการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และสรุปประเด็นคำตอบเป็นค่าความถี่และค่าร้อยละ

1.4.3 แบบสอบถามส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะ นำมาสรุปประเด็นและคำนวณเป็นค่าร้อยละ

1.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) โดยมีขอบเขตของคำถามเป็นการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง พร้อมประเด็นในการอภิปราย เพื่อลงข้อสรุปตามวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 สร้างข้อคำถามเพื่อประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 และข้อเสนอแนะเป็นแนวทางสร้างข้อคำถาม มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1.1 ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน พิจารณาข้อคำถามจากนั้นนำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมารวมกันคำนวณหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งคำนวณจากความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น ดัชนีที่ใช้แสดงค่าความสอดคล้องเรียกว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามที่จะสัมภาษณ์และวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence - IOC) โดยให้คะแนนระดับความสอดคล้องดังนี้ 1=สอดคล้อง, 0=ไม่แน่ใจ, -1=ไม่สอดคล้อง

2.1.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์หรือนิยามแล้วนำมาหาค่าอัตราส่วนความตรงตามเนื้อหาโดยรวม (Content Validity Ration - CVR) หรือที่เรียกว่าเชิงตรรกะตามวิธีการของลอว์ซี (Lawshe) ได้ค่า CVR เท่ากับ .86

2.1.3 แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) โดยมีขอบเขตของคำถามเป็นการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง พร้อมประเด็นในการอภิปราย เพื่อลงข้อสรุปตามวิธีเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แนวการสัมภาษณ์ ตัวแทนกองการศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ และตัวแทนผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคลประกอบด้วยแนวการสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการดังนี้

2.2.1 การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) เพื่อการศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ตัวแทนกองการศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภูมิภาคละ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ ภูมิภาคละ 2 คน และตัวแทนผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภูมิภาคละ 2 คน รวมเป็น 4 ภูมิภาคได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 24 คน โดยไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเก็บข้อมูลจากใครก่อน เพื่อความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และหาข้อเสนอแนะในประเด็นที่ศึกษา

2.2.2 นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ มาเป็นประเด็นข้อคำถามในการจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย โดยการสังเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดหมวดหมู่และจัดลำดับ โดยนำผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม และผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพกำหนดศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย และนำมาเขียนแจกแจงเป็นความถี่

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research) โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามชุดที่สมบูรณ์ ได้จำนวน 368 ชุด และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนกองการศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภูมิภาคละ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ ภูมิภาคละ 2 คน และตัวแทนผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภูมิภาคละ 2 คน รวมเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งเป็นจำนวนทั้งสิ้น 24 คน ซึ่งผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพระดับการรู้สารสนเทศ ความต้องการรู้สารสนเทศ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ตอนที่ 4 แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ดังนี้

n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=368)	ร้อยละ	ลำดับที่
1. เพศ			
1.1 ชาย	28	7.61	2
1.2 หญิง	340	92.39	1
2. อายุ			
2.1 น้อยกว่า 30 ปี	8	2.17	4
2.2 31-40 ปี	152	41.30	2
2.3 41-50 ปี	156	42.39	1
2.4 มากกว่า 51 ปีขึ้นไป	52	14.13	3
3. ตำแหน่ง			
3.1 ครู	49	13.32	2
3.2 เจ้าหน้าที่ธุรการ	4	1.09	11
3.3 นักวิชาการศึกษา	23	6.25	4
3.4 ผู้ช่วยครู	10	2.72	7
3.5 ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน	2	0.54	13
3.6 ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็ก	6	1.63	9
3.7 ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์	5	1.36	10
3.8 ผู้ดูแลเด็ก	13	3.53	5
3.9 ผู้อำนวยการกองการศึกษา	4	1.09	11
3.10 รองปลัดเทศบาล	3	0.82	12
3.11 รักษาการหัวหน้าศูนย์	36	9.78	3
3.12 หัวหน้าศูนย์	194	52.72	1
3.13 หัวหน้าส่วนการศึกษา	11	2.99	6
3.14 หัวหน้าสำนักปลัด	8	2.17	8
4. ระดับการศึกษา			
4.1 ปริญญาตรี	274	74.46	1
4.2 ปริญญาโท	90	24.46	2
4.3 ปริญญาเอก	-	-	-
4.4 อื่นๆ เช่น อนุปริญญา ปวส.	4	1.09	3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=368)	ร้อยละ	ลำดับที่
5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก			
5.1 น้อยกว่า 1 ปี	27	7.34	5
5.2 1 - 5 ปี	37	10.05	4
5.3 5-10 ปี	100	27.17	2
5.4 10-15 ปี	85	23.10	3
5.5 มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	119	32.34	1

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 368 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 92.39 และเพศชาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.61

อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 42.39 รองลงมาคือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 41.30 อายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.13 อันดับสุดท้าย คือ อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.17

ตำแหน่งหน้าที่การงาน พบว่าส่วนใหญ่เป็น หัวหน้าศูนย์ จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 52.72 รองลงมาคือ ครูจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.32 วิชาการหัวหน้าศูนย์ จำนวน 36 คน คิดเป็น ร้อยละ 9.78 นักวิชาการศึกษา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.53 หัวหน้าส่วนการศึกษา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.99 ผู้ช่วยครู จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.72 หัวหน้าสำนักปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.17 ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็ก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.63 ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.36 เจ้าหน้าที่ธุรการและผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.09 รองปลัดเทศบาล จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.82 อันดับสุดท้ายคือ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.54

ระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 274 คน คิดเป็น ร้อยละ 74.46 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 24.46 และอื่นๆ เช่น อนุปริญญา, ปวส. จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.09 ไม่มีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาเอก

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปีขึ้นไป จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 32.34 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ 5-10 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 27.17 มีประสบการณ์ 10-15 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 23.10 มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.05 อันดับสุดท้าย คือ มีประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.34

ตอนที่ 2 สภาพระดับการรู้สารสนเทศและความต้องการรู้สารสนเทศ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

2.1 สภาพการรู้สารสนเทศ

สภาพระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ดังตารางที่ 4.2 - 4.6

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมกรการรับรู้สารสนเทศ

พฤติกรรมกรการรับรู้สารสนเทศ	จำนวน (n=368)	ร้อยละ	ลำดับที่
1. อ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้าน/ที่ทำงาน	249	67.66	4
2. ดูข่าว/สารคดีทางทีวีที่บ้าน	336	91.30	1
3. อ่านวารสารวิเคราะห์รายสัปดาห์	78	21.20	7
4. ฟังข่าวเสียงตามสายของชุมชน	205	55.71	5
5. คุยเรื่องงานกับเพื่อนร่วมงาน	321	87.23	3
6. สนทนาประเด็นการบ้านเมืองกับคนทั่วไป	198	53.80	6
7. สืบค้นและใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน/ที่ทำงาน	325	88.32	2
8. อื่นๆ เช่น facebook ข้อมูลจากหน่วยงานที่ร่วม เครือข่ายต้นสังกัด เว็บไซต์ของกรมส่งเสริมการ ปกครองส่วนท้องถิ่นและวิทยุกระจายเสียง	37	10.05	8

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกรการรับรู้สารสนเทศเพื่อดูข่าว/สารคดีทางทีวีที่บ้าน จำนวน 336 คน คิดเป็นร้อยละ 91.30 รองลงมา คือ สืบค้นและใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน/ที่ทำงาน จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 88.32 คุยเรื่องงานกับเพื่อนร่วมงาน จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 87.23 อ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้าน/ที่ทำงาน จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 67.66 ฟังข่าวเสียงตามสายของชุมชน จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 55.71 สนทนาประเด็นการบ้านเมืองกับคนทั่วไป จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 อ่านวารสารวิเคราะห์รายสัปดาห์ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.20 อันดับสุดท้ายคือ อื่นๆ เช่น facebook ข้อมูลจากหน่วยงานที่ร่วมเครือข่ายต้นสังกัด เว็บไซต์ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและวิทยุกระจายเสียง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.05

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของวัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศ

วัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศ	จำนวน (n=368)	ร้อยละ	ลำดับที่
1. เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์	348	94.6	1
2. เพื่อความบันเทิง	114	30.98	6
3. เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม	334	90.76	2
4. เพื่อใช้พัฒนาอาชีพ	331	89.95	3
5. เพื่อความบันเทิงและพักผ่อน	233	63.32	4
6. เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	230	62.50	5
7. อื่นๆ เพื่อนำข่าวสารที่รับมาปรับปรุงใช้กับงาน เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการรู้ และเพื่อให้มีความรู้รอบด้าน	7	1.90	7

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 94.6 รองลงมา คือ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 90.76 เพื่อใช้พัฒนาอาชีพ จำนวน 331 คน คิดเป็นร้อยละ 89.95 เพื่อความบันเทิงและพักผ่อน จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 63.32 เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 เพื่อความบันเทิง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 30.98 อันดับสุดท้ายคือ อื่นๆ เช่น เพื่อนำข่าวสารที่รับมาปรับปรุงใช้กับงาน เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการรู้ และเพื่อให้มีความรู้รอบด้าน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของสภาพการรับรู้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาพการรับรู้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน (n=368)	ร้อยละ	ลำดับที่
1. หนังสือพิมพ์	191	51.90	4
2. นิตยสาร/วารสาร	195	52.99	3
3. วิทยุโทรทัศน์	163	44.29	5
4. อินเทอร์เน็ต	315	85.60	1
5. โทรศัพท์มือถือ	230	62.50	2
6. อื่นๆ เช่น โปรแกรม line การให้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ ป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ รายงานการประชุม และ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น	15	4.07	6

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีสภาพการรับรู้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล จากอินเทอร์เน็ต จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 85.60 รองลงมา คือ โทรศัพท์มือถือ จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 นิตยสาร/วารสาร จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 52.99 หนังสือพิมพ์ จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 วิทยุโทรทัศน์ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 44.29 อันดับสุดท้ายคือ อื่นๆ เช่น โปรแกรม line การให้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ รายงานการประชุม และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.07

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของสภาพการรับรู้สารสนเทศประเภทบุคคล

สภาพการรับรู้สารสนเทศประเภทบุคคล	จำนวน (n=368)	ร้อยละ	ลำดับที่
1. ปลัด อบต.	268	72.83	2
2. สมาชิก อบต.	171	46.47	4
3. นายอำเภอ	79	21.47	6
4. ปลัดอำเภอ	46	12.50	10
5. เพื่อนร่วมงาน	329	89.40	1
6. พัฒนาการ	61	16.58	8
7. เกษตรตำบล	46	12.50	10
8. แพทย์ประจำตำบล	73	19.84	7
9. ครู/ครูใหญ่/ผู้อำนวยการโรงเรียน	215	58.42	3
10. พระ/ผู้นำศาสนา	122	33.15	5
11. อื่น ๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน ผู้ปกครองเด็ก นักวิชาการศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล เพื่อนต่าง หน่วยงานและสมาคมครูผู้ดูแลเด็ก	48	13.04	9

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีสภาพการรับรู้สารสนเทศประเภทบุคคล จาก เพื่อนร่วมงาน จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 89.40 รองลงมา คือ ปลัด อบต. จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 72.83 ครู/ครูใหญ่/ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 58.42 สมาชิก อบต. จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 46.47 พระ/ผู้นำศาสนา จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 33.15 นายอำเภอ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 21.47 แพทย์ประจำตำบล จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.84 พัฒนาการ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.58 อื่น ๆ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน ผู้ปกครองเด็ก นักวิชาการศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล เพื่อนต่างหน่วยงานและสมาคมครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.04 อันดับสุดท้ายคือ เกษตรตำบล และ ปลัดอำเภอ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของสภาพการรับรู้แหล่งสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จากหน่วยงาน

สภาพการรับรู้แหล่งสารสนเทศประเภท สิ่งพิมพ์จากหน่วยงาน	จำนวน (n=365)	ร้อยละ	ลำดับที่
1. เอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ระเบียบ ปฏิบัติงาน	264	71.74	2
2. ข่าวส่งเสริมสภาพตำบลและอบต.	126	34.2	4
3. เอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว	230	62.50	3
4. รายงานหรือเอกสารของทางราชการ	306	83.15	1
5. อื่น ๆ การดำเนินการโครงการต่างๆ โทรศัพท์ รายงาน ผลการดำเนินงานประจำปี หนังสือจากหน่วยงานด้าน การศึกษาและหนังสือภายใน	13	3.53	5

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีสภาพการรับรู้แหล่งสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จากหน่วยงาน ประเภทรายงานหรือเอกสารของทางราชการ จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 83.15 รองลงมา คือ เอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ระเบียบปฏิบัติงาน จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 71.74 เอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 ข่าวส่งเสริมสภาพตำบลและอบต. จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 อันดับสุดท้ายคือ การดำเนินการโครงการต่างๆ โทรศัพท์ รายงานผลการดำเนินงานประจำปี หนังสือจากหน่วยงานด้านการศึกษาและหนังสือภายใน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.53

2.2 สภาพการรู้และความต้องการรู้สารสนเทศ

สภาพระดับการรู้สารสนเทศและความต้องการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ดังตารางที่ 4.7 - 4.8

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรู้สารสนเทศสารสนเทศ

ข้อ	ประเภทสารสนเทศ	\bar{X}	SD	ระดับ	ลำดับที่
1	สารสนเทศด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3.43	0.84	ปานกลาง	5
2	สารสนเทศด้านการจัดทำงบประมาณรายจ่าย	3.08	0.96	ปานกลาง	10
3	สารสนเทศด้านการ ศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม	3.70	2.30	มาก	2
4	สารสนเทศด้านศิลป วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.45	0.76	ปานกลาง	6
5	สารสนเทศด้านสาธารณสุข สุขและอนามัย	3.62	0.82	มาก	4

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อ	ประเภทสารสนเทศ	\bar{X}	SD	ระดับ	ลำดับที่
6	สารสนเทศด้านการคมนาคม	3.15	0.82	ปานกลาง	9
7	สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย	3.84	0.82	มาก	1
8	สารสนเทศด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ	3.26	0.84	ปานกลาง	8
9	ใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำ งบประมาณ การวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและ ประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน	3.36	0.90	ปานกลาง	7
10	เพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย	3.63	0.85	มาก	3
รวม		3.44	0.65	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีระดับการรู้สารสนเทศสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =3.44, SD.=0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าระดับการรู้สารสนเทศ อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ระดับปานกลาง 6 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย (\bar{X} =3.84, SD.=0.82) รองลงมาคือ สารสนเทศด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม (\bar{X} =3.70, SD.=2.30) เพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย (\bar{X} =3.63, SD.=0.85) สารสนเทศด้านสาธารณสุข สุขและอนามัย (\bar{X} =3.62, SD.=0.82) สารสนเทศด้านกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (\bar{X} = 3.43, SD.=0.84) สารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น (\bar{X} =3.45, SD.=0.76) ใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำงบประมาณ การวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน (\bar{X} =3.36, SD.= 0.90) สารสนเทศด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ (\bar{X} =3.26, SD.= 0.84) สารสนเทศด้านการคมนาคม (\bar{X} =3.15, SD.= 0.82) อันดับสุดท้าย คือ สารสนเทศด้านการจัดทำงบประมาณรายจ่าย (\bar{X} =3.08, SD.= 0.96)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความต้องการใช้สารสนเทศ

ข้อ	ประเภทสารสนเทศ	\bar{X}	SD	ระดับ	ลำดับที่
1	สารสนเทศด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.42	0.68	มาก	4
2	สารสนเทศด้านการจัดทำงบประมาณรายจ่าย	4.32	0.76	มาก	6
3	สารสนเทศด้านการ ศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม	4.27	0.65	มาก	8
4	สารสนเทศด้านศิลป วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.31	0.68	มาก	7
5	สารสนเทศด้านสาธารณสุข สุขและอนามัย	4.39	0.71	มาก	5
6	สารสนเทศด้านการคมนาคม	4.04	0.79	มาก	10
7	สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย	4.59	0.64	มากที่สุด	1
8	สารสนเทศด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ	4.18	0.76	มาก	9

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ข้อ	ประเภทสารสนเทศ	\bar{X}	SD	ระดับ	ลำดับที่
9	ใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำ งบประมาณ การวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและ ประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน	4.57	0.66	มากที่สุด	2
10	เพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย	4.49	0.72	มาก	3
รวม		4.36	0.56	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีระดับความต้องการใช้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.36, SD.=0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความต้องการใช้สารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ระดับมาก 8 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย (\bar{X} =4.59, SD.= 0.64) รองลงมาคือ ใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำงบประมาณ การวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน (\bar{X} =4.57, SD.= 0.66) เพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย (\bar{X} =4.49, SD.=0.72) สารสนเทศด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (\bar{X} = 4.42, SD.=0.68) สารสนเทศด้านสาธารณสุข สุขและอนามัย (\bar{X} =4.39, SD.= 0.71) สารสนเทศด้านการจัดทำงบประมาณรายจ่าย (\bar{X} =4.32, SD.= 0.76) สารสนเทศด้านศิลป วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น (\bar{X} =4.31, SD.= 0.68) สารสนเทศด้านการ ศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม (\bar{X} =4.27, SD.=0.65) สารสนเทศด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ (\bar{X} =4.18, SD.= 0.76) อันดับสุดท้าย คือ สารสนเทศด้านการคมนาคม (\bar{X} =4.04, SD.= 0.79)

2.3 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศ

ข้อ	สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศ	\bar{X}	SD	ระดับปัญหา	ลำดับที่
1	ไม่ทราบว่าจะค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้จากแหล่งใด	2.40	1.22	น้อย	12
2	ไม่มีแหล่งสารสนเทศที่รวบรวมข้อมูลในเรื่องการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ อย่างครบถ้วน	2.68	1.23	ปานกลาง	4
3	ไม่ทราบวิธีการค้นหาข้อมูลที่ต้องการ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต	2.08	1.38	น้อย	15

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ข้อ	สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศ	\bar{X}	SD	ระดับปัญหา	ลำดับที่
4	แหล่งข้อมูลสารสนเทศ อยู่ไกลไม่สะดวกเดินทางไปค้นหา	2.26	1.40	น้อย	14
5	ไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการในพื้นที่	2.35	1.28	น้อย	13
6	ข้อมูลด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ	2.68	1.29	ปานกลาง	4
7	ข้อมูลด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับไม่ทันสมัย	2.43	1.22	น้อย	11
8	ทรัพยากรสารสนเทศไม่สอดคล้องกับความต้องการ	2.63	1.30	ปานกลาง	6
9	ไม่ได้รับความสะดวกในการขอใช้บริการ	2.60	1.36	ปานกลาง	7
10	ไม่มีผู้ให้คำแนะนำในการค้นหาข้อมูล	2.48	1.45	น้อย	10
11	ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศ	2.51	1.49	ปานกลาง	9
12	ทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	2.58	1.40	ปานกลาง	8
13	จุดบริการในการเข้าถึงสารสนเทศมีไม่เพียงพอ	2.75	1.39	ปานกลาง	3
14	โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีคุณภาพต่ำ	2.68	1.27	ปานกลาง	4
15	เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานมีไม่เพียงพอ	2.89	1.54	ปานกลาง	1
16	ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ	2.64	1.36	ปานกลาง	5
17	ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีจำกัด	2.88	1.28	ปานกลาง	2
รวม		2.59	1.08	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีระดับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =2.59, SD.=1.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรค อยู่ในระดับปานกลาง 11 ข้อ ระดับน้อย 6 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานมีไม่เพียงพอ \bar{X} =2.89, SD.=1.54) รองลงมาคือ ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีจำกัด (\bar{X} =2.88,SD.= 1.28) จุดบริการในการเข้าถึงสารสนเทศมีไม่เพียงพอ (\bar{X} =2.75, SD.= 1.39) ไม่มีแหล่งสารสนเทศที่

รวบรวมข้อมูลในเรื่องการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลไว้อย่างครบถ้วน (\bar{X} =2.68, SD.= 1.23) ข้อมูลด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ (\bar{X} =2.68, SD.=1.29) โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีคุณภาพต่ำ (\bar{X} =2.68, SD.= 1.27) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ (\bar{X} =2.64, SD.= 1.36) ทรัพยากรสารสนเทศไม่สอดคล้องกับความต้องการ (\bar{X} =2.63, SD.= 1.30) ไม่ได้ได้รับความสะดวกในการขอใช้บริการ (\bar{X} =2.60, SD.= 1.36) ทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (\bar{X} =2.58, SD.= 1.40) ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศ (\bar{X} =2.51, SD.=1.49) ไม่มีผู้ให้คำแนะนำในการค้นหาข้อมูล (\bar{X} =2.48, SD.=1.45) ข้อมูลด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับไม่ทันสมัย (\bar{X} =2.43, SD.= 1.22) ไม่ทราบว่า จะค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้จากแหล่งใด (\bar{X} =2.40, SD.=1.22) ไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการในพื้นที่ (\bar{X} =2.35, SD.= 1.28) แหล่งข้อมูลสารสนเทศ อยู่ไกลไม่สะดวกเดินทางไปค้นหา (\bar{X} =2.26, SD.= 1.40) อันดับสุดท้าย คือ ไม่ทราบวิธีการค้นหาข้อมูลที่ต้องการ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต (\bar{X} =2.08, SD.= 1.38)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ตารางที่ 4.10 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย	จำนวน (n=210)
ปัญหา	
1. คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ มีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งาน	188
2. ขาดผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับข่าวสารหรือข้อมูลสารสนเทศโดยตรง	163
3. ไม่มีผู้ประสานงานระหว่าง อบต. กับ ศพด.เมื่อมีงานเร่งด่วน ขาดการสื่อสารระหว่างหน่วยงานทำให้การทำงานบางครั้งไม่ทันกับเวลาที่ทางต้นสังกัดกำหนดมา	45
4. ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการใช้สารสนเทศในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	161

ตารางที่ 4.10 (ต่อ) นอแนะเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับ การรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย	จำนวน (n=210)
18. ควรมีการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อความต้องการ	129
19. ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึงกับหน่วยงาน	56
20. ควรมีการอบรมการเรียนรู้การใช้สารสนเทศกับผู้ดูแลเด็กในบางส่วนที่ใช้ สารสนเทศในการสืบค้นหรือทำงานบางส่วน	98
21. ควรมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่างๆ มายังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา	67
22. ควรมีนโยบายเพื่อยกระดับสูงในการบังคับให้ ศพด. มีการจัดทำข้อมูล สารสนเทศและการช่วยเหลืองบประมาณค่าใช้จ่าย เช่น ควรมี คอมพิวเตอร์ที่เพียงพอ ควรให้ทุก ศพด. มีระบบอินเทอร์เน็ต เพื่ออำนวยความสะดวกด้านข้อมูลข่าวสาร	23
23. อยากให้กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นส่งหนังสือที่เกี่ยวข้องมาที่ศูนย์ฯ โดยตรง เพราะในสำนักงานเจ้าหน้าที่มีภาระงานมาก	37
24. ควรมีเจ้าหน้าที่เปิดอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน การใช้คอมพิวเตอร์ใน ชุมชนใกล้บ้าน	80
25. อยากให้มีเว็บไซต์ที่เป็นของศูนย์เด็กเล็กเอง เพื่อการศึกษาข้อมูลทางด้าน ของศูนย์เด็กเล็กโดยเฉพาะ เช่น หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง จะได้สะดวก ในการติดตามข่าวและข้อมูล	41
26. ควรมีการอบรมครูผู้ดูแลเด็กเล็กและผู้บริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ทุกคน เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากร	98
27. ควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียน อนุบาลให้เป็นออนไลน์ รวบรวมข้อมูลทุกอย่างให้เป็นระบบและรวมถึง รายงานต่างๆด้วย cois และ sis เป็นต้น	2

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของ
ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัญหาด้านคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ มีไม่
เพียงพอกับความต้องการใช้งาน (ความถี่ 188) รองลงมาคือ ขาดผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับข่าวสารหรือ

ข้อมูลสารสนเทศโดยตรง (ความถี่ 163) ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการใช้สารสนเทศในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ความถี่ 161) ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศ ทางศูนย์ไม่มีอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (ความถี่ 109) สารสนเทศมีไม่เพียงพอกับความต้องการของศูนย์ที่ต้องการความรู้ใหม่ๆในด้านต่างๆ (ความถี่ 101) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ (ความถี่ 95) บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการอบรมเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศน้อย (ความถี่ 94) หน่วยงานต้นสังกัดไม่ค่อยให้ความสำคัญในส่วนของการศึกษา (ความถี่ 92) เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย วารสาร สิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กให้ได้รับความปลอดภัย (ความถี่ 72) การเดินทางของหนังสือข่าวสารต่างๆจะมาถึงหน่วยงานใช้เวลานานมาก บุคลากรต้องค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม (ความถี่ 68) ไม่มีผู้ประสานงานระหว่าง อบต. กับ ศพด. เมื่อมีงานเร่งด่วน ขาดการสื่อสารระหว่างหน่วยงานทำให้การทำงานบางครั้งไม่ทันกับเวลาที่ทางต้นสังกัดกำหนดมา (ความถี่ 45) บริการอินเทอร์เน็ตในชุมชนไม่เพียงพอบางแห่งติดป้ายไว้เฉยๆ มีเครื่องคอมพิวเตอร์แต่ใช้การไม่ได้ และต้องการให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งเรียนรู้ข้อมูลสารสนเทศมีอินเทอร์เน็ตใช้ เพื่อความสะดวกในการรับรู้ข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ (ความถี่ 32) การจัดสรรด้วยงบประมาณสำหรับสื่อการเรียนการสอนน้อยมาก ข้อมูลสารสนเทศมีไม่เพียงพอบางครั้งไม่ตรงวัตถุประสงค์ของสารสนเทศ (ความถี่ 27) อันดับสุดท้าย คือ การจัดอบรมเกี่ยวกับเด็กมีน้อย และนายก อบต./เทศมนตรี จะเป็นผู้จัดการจัดการศูนย์ แต่ไม่มีความรู้ ไม่ค่อยเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน (ความถี่ 8)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ควรมีการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อความต้องการ (ความถี่ 129) รองลงมา คือ ควรมีการอบรมการเรียนรู้การใช้สารสนเทศกับผู้ดูแลเด็กในบางส่วนที่ใช้สารสนเทศในการสืบค้นหรือทำงานบางส่วน (ความถี่ 109) ควรมีการอบรมครูผู้ดูแลเด็กเล็กและผู้บริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์ทุกคน เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากร (ความถี่ 98) ควรมีเจ้าหน้าที่เปิดอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน การใช้คอมพิวเตอร์ในชุมชนใกล้บ้าน (ความถี่ 80) ควรติดตั้งจุดบริการในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่สะดวกเข้าถึงได้ง่าย มีจำนวนเพียงพอและสามารถใช้ได้จริง (ความถี่ 79) ควรมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่างๆมายังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา (ความถี่ 67) ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึงกับหน่วยงาน (ความถี่ 56) อยากให้มีเว็บไซต์ที่เป็นของศูนย์เด็กเล็กเอง เพื่อการศึกษาข้อมูลทางด้านของศูนย์เด็กเล็กโดยเฉพาะ เช่น หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง จะได้สะดวกในการติดตามข่าวและข้อมูล (ความถี่ 41) อยากให้กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นส่งหนังสือที่เกี่ยวข้องมาที่ศูนย์ฯ โดยตรง เพราะในสำนักงานเจ้าหน้าที่มีภาระงานมาก (ความถี่ 37) ควรมีนโยบายเพื่อยกระดับสูงในการบังคับให้ ศพด. มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและการช่วยเหลืองบประมาณค่าใช้จ่าย เช่น ควรมีคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอ ควรให้ทุกศพด. มีระบบอินเทอร์เน็ต เพื่ออำนวยความสะดวกด้านข้อมูลข่าวสาร (ความถี่ 23) อันดับสุดท้าย คือ ควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลให้เป็นออนไลน์รวบรวมข้อมูลทุกอย่างให้เป็นระบบและรวมถึงรายงานต่างๆด้วย cois และ sis เป็นต้น (ความถี่ 2)

ตอนที่ 4 แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ดังตารางที่ 4.11 - 4.14

ตารางที่ 4.11 ความถี่ด้านการรู้สารสนเทศ

ด้านรู้สารสนเทศ	จำนวน (n=24)
1. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการรู้สารสนเทศจากสื่อทุกประเภท และควรพัฒนาความรู้โดยพยายามศึกษาความรู้จากสื่อทุกประเภทและควรได้รับการอบรมบ่อยๆ	21
2. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรรู้ว่าสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ในฐานะผู้บริหาร ประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง เช่น กฎระเบียบ มาตรฐาน ในการดำเนินงานศูนย์	15
3. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถเข้าถึงสารสนเทศดังกล่าว หรือจัดให้มีสารสนเทศดังกล่าว สำหรับทั้งตนเองและผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบการ ตลอดจนจนถึงผู้ทำความสะอาดศูนย์	4
4. สามารถปรับใช้สารสนเทศดังกล่าวได้สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ สอดรับกับบริบทสังคมหรือท้องถิ่นที่ศูนย์ตั้งอยู่	8
5. ควรมีการจัดบอร์ดเกี่ยวกับข้อมูลที่สถานการณ์ปัจจุบัน ที่เหมาะสมกับศูนย์เด็กเล็ก	2
6. ควรมีการจัดทำแผ่นพับเพื่อแจกผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนในท้องถิ่น	1
7. ควรมีการส่งบุคลากรไปเข้ารับการอบรมเรื่องสารสนเทศให้มากขึ้น	2
8. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีความรู้ที่หลากหลาย	2

ด้านรู้การสารสนเทศ	จำนวน (n=24)
<p>9. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถประเมินสารสนเทศที่ได้รับและรับข่าวสารแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณสามารถมาทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>ตารางที่ 4.11 (ต่อ) สามารถนำข้อมูล ผ่านระบบการประมวลผล คำนวณ วิเคราะห์ และแปลความหมายเป็นข้อความที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้</p>	5
<p>10. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ รู้ว่าเมื่อใดมีความต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการแสวงหา เข้าถึง ประเมินค่า และใช้สารสนเทศนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และถูกกฎหมาย รวมถึงการพัฒนา การคิดวิเคราะห์</p>	16
<p>11. ควรมีความรู้ในด้านการประเมินค่าสารสนเทศ การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเข้าถึงสารสนเทศ การใช้เครื่องมือสารสนเทศและการใช้ห้องสมุด</p>	3
<p>12. ความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมเด็กเล็ก มีความรู้จิตวิทยาเด็กเล็ก มีความรู้ทันต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในโลกออนไลน์ ต้องสามารถถ่ายทอด ควบคุมดูแลผู้บริหารให้ปฏิบัติงานได้ตามนโยบาย แนวทาง</p>	3
<p>13. ต้องมีความเพียรในการแสวงหาสารสนเทศ (ทรัพยากรสารสนเทศ)จากแหล่งต่างๆ ได้แก่สารสนเทศการแข่งขัน การประกวด สิ่งประดิษฐ์ ที่จะช่วยเสริมความรู้ให้แก่เด็ก</p>	4

จากตารางที่ 4.11 พบว่า แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการรู้สารสนเทศ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการรู้สารสนเทศจากสื่อทุกประเภท และควรพัฒนาความรู้โดยพยายามศึกษาความรู้จากสื่อทุกประเภทและควรได้รับการอบรมบ่อยๆ (ความถี่ 21) รองลงมาคือ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ รู้ว่าเมื่อใดมีความต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการแสวงหา เข้าถึง ประเมินค่า และใช้สารสนเทศนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และถูกกฎหมาย รวมถึงการพัฒนา การคิดวิเคราะห์ (ความถี่ 16) ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรรู้ได้ว่าสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ในฐานะผู้บริหาร ประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง เช่น กฎระเบียบ มาตรฐาน ในการดำเนินงานศูนย์ (ความถี่ 15) สามารถปรับใช้สารสนเทศดังกล่าวได้สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ สอดรับกับบริบทสังคมหรือท้องถิ่นที่ศูนย์ตั้งอยู่ (ความถี่ 8) ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถประเมินสารสนเทศที่ได้รับและรับข่าวสาร

แหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณสามารถเชื่อมโยงข่าวสารที่ได้รับมาทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำข้อมูล ผ่านระบบการประมวลผล คำนวน วิเคราะห์ และแปลความหมายเป็นข้อความที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ (ความถี่ 5) ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถเข้าถึงสารสนเทศดังกล่าว หรือจัดให้มีสารสนเทศดังกล่าว สำหรับทั้งตนเองและผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบการ ตลอดจนถึงผู้ทำความเข้าใจความสะอาดศูนย์ และ ต้องมีความเพียรในการแสวงหาสารสนเทศ (ทรัพยากรสารสนเทศ)จากแหล่งต่างๆ ได้แก่สารสนเทศ การแข่งขัน การประกวด สิ่งประดิษฐ์ ที่จะช่วยเสริมความรู้ให้แก่เด็ก (ความถี่ 4) ควรมีความรู้ในด้านการประเมินค่าสารสนเทศ การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเข้าถึงสารสนเทศ การใช้เครื่องมือสารสนเทศและการใช้ห้องสมุด และความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมเด็กเล็ก มีความรู้จิตวิทยาเด็กเล็ก มีความรู้ทันต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในโลกออนไลน์ ต้องสามารถถ่ายทอด ควบคุมดูแล ผู้บริหารให้ปฏิบัติงานได้ตามนโยบาย แนวทาง (ความถี่ 3) ควรมีการจัดบอร์ดเกี่ยวกับข้อมูลที่สถานการณ์ปัจจุบัน ที่เหมาะสมกับศูนย์เด็กเล็กและผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีความรู้ที่หลากหลาย (ความถี่ 2) และควรมีการส่งบุคลากรไปเข้ารับการอบรมเรื่องสารสนเทศให้มากขึ้น (ความถี่ 2) อันดับสุดท้าย คือ ควรมีการจัดทำแผ่นพับเพื่อแจกผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนในท้องถิ่น (ความถี่ 1)

ตารางที่ 4.12 ความถี่ด้านการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศ

ด้านการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศ	จำนวน (n=24)
1. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการพัฒนาระดับการรู้ให้เท่าทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์	14
2. ควรได้รับการแนะนำเรื่องทักษะการรู้สารสนเทศว่าเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร ทั้งยังจะเป็นผู้ถ่ายทอดและปลูกฝัง ทักษะดังกล่าวให้กับเยาวชนด้วย	11
3. ควรได้รับการพัฒนาทั้งรูปแบบทางการ และไม่ทางการ จากผู้เชี่ยวชาญ เช่น การฝึกอบรม การจัดทำเว็บไซต์ ให้ความรู้ การทำเอกสารเผยแพร่ ฯลฯ	18
4. การศึกษาหาความรู้ใหม่ๆที่ทันสมัย จากสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆที่ง่ายมากๆ ต่อการเรียนรู้	22
5. ควรมีการตื่นตัวและรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง สามารถทำความเข้าใจในข่าวสารที่ได้รับ รวมถึงมีแสวงหาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา	9
6. พัฒนาระดับการรู้สารสนเทศให้สามารถเข้าถึงและประเมินสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ สามารถสร้างองค์ความรู้ในวิชาชีพของตนเองได้อย่างมีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ	5

ด้านการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศ	จำนวน (n=24)
7. ควรพัฒนาระดับความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา เพราะเด็กเล็กมีพัฒนาการค่อนข้างเร็วมาก ในปัจจุบันด้วยสื่อเทคโนโลยีต่างๆที่รอบล้อมเด็ก การดูแลเด็กแบบเก่าอาจใช้ไม่ได้ทั้งหมด ควรพัฒนาการรู้สารสนเทศของตนเองเนื่องจากเป็นสิ่งเสริมสร้าง กระตุ้นพัฒนาการของเด็ก	3

จากตารางที่ 4.12 พบว่า แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศ การศึกษาหาความรู้ใหม่ๆที่ทันสมัย จากสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆที่ง่ายมากๆ ต่อการเรียนรู้ (ความถี่ 22) รองลงมาคือควรได้รับการพัฒนาทั้งรูปแบบทางการ และไม่ทางการ จากผู้เชี่ยวชาญ เช่น การฝึกอบรม การจัดทำเว็บไซต์ ให้ความรู้ การทำเอกสารเผยแพร่ ฯลฯ (ความถี่ 18) ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการพัฒนาระดับการรู้ให้เท่าทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์(ความถี่ 14) ควรได้รับการแนะนำเรื่องทักษะการรู้สารสนเทศว่าเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร ทั้งยังจะเป็นผู้ถ่ายทอดและปลูกฝัง ทักษะดังกล่าวให้กับเยาวชนด้วย (ความถี่ 11) ควรมีการตื่นตัวและรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง สามารถทำความเข้าใจในข่าวสารที่ได้รับ รวมถึงมีแสวงหาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา (ความถี่ 9) พัฒนาระดับการรู้สารสนเทศให้สามารถเข้าถึงและประเมินสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ สามารถสร้างองค์ความรู้ในวิชาชีพของตนเองได้อย่างมีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ (ความถี่ 5) อันดับสุดท้าย คือ ควรพัฒนาระดับความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา เพราะเด็กเล็กมีพัฒนาการค่อนข้างเร็วมาก ในปัจจุบันด้วยสื่อเทคโนโลยีต่างๆที่รอบล้อมเด็ก การดูแลเด็กแบบเก่าอาจใช้ไม่ได้ทั้งหมด ควรพัฒนาการรู้สารสนเทศของตนเองเนื่องจากเป็นสิ่งเสริมสร้าง กระตุ้นพัฒนาการของเด็ก (ความถี่ 3)

ตารางที่ 4.13 ความถี่ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศ

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศ	จำนวน (n=24)
1. อุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือ ไม่ค่อยมีความรู้ด้านเอกสารอิเล็กทรอนิกส์	21
2. ผู้บริหารยังไม่สามารถระบุความต้องการสารสนเทศของตนได้ หรืออาจยังไม่ทราบว่ามีสารสนเทศใดที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการศูนย์	15
3. ปัญหาการเข้าถึงสารสนเทศ ถึงแม้ว่าจะทราบถึงความต้องการสารสนเทศของตน แต่อาจไม่ทราบถึงแหล่งสารสนเทศ หรือวิธีการเข้าถึง โดยเฉพาะ	12

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศ	จำนวน (n=24)
<p>ตารางที่ 4.13 (ต่อ) ่ยวข้องๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี (digital divide) อาจทำให้ศูนย์ที่อยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ไม่สามารถเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้</p>	
<p>4. ปัญหา ส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นเพราะผู้บริหารยุคเก่า ที่ไม่เปิดโอกาสให้รับเรียนรู้ สารสนเทศแทนเทคโนโลยีเก่า ที่เป็นปัจจัยสำคัญ อุปสรรค ความคิดดั้งเดิมที่ยังปลูกฝังวิธีการดำเนินชีวิตของผู้บริหารศูนย์ยุคเก่าที่ไม่พยายามปรับตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมประยุกต์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทยด้วย</p>	13
<p>5. ขาดการเอาใจใส่เกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศของครูผู้ดูแลเด็ก ความกระตือรือร้นในการศึกษาข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งขาดการศึกษา (อ่านให้หลายๆ)</p>	4
<p>6. ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย</p>	13
<p>7. ผู้บริหารต้องมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลต้นตัว แสวงหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก</p>	12
<p>8. ผู้บริหารควรมีทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้ห้องสมุด หรือสถาบันบริการสารสนเทศ และทักษะการใช้เครื่องมือ IT เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ</p>	11

จากตารางที่ 4.13 พบว่า แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือ ไม่ค่อยมีความรู้ด้านเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (ความถี่ 21) รองลงมา คือ ผู้บริหารยังไม่สามารถระบุความต้องการสารสนเทศของตนได้ หรืออาจยังไม่ทราบว่ามีการมีสารสนเทศใดที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ความถี่ 15) ปัญหาส่วนใหญ่เป็นเพราะผู้บริหารยุคเก่าที่ไม่เปิดโอกาสให้รับเรียนรู้สารสนเทศแทนเทคโนโลยีเก่าที่เป็นปัจจัยสำคัญ อุปสรรค ความคิดดั้งเดิมที่ยังปลูกฝังวิธีการดำเนินชีวิตของผู้บริหารศูนย์ยุคเก่าที่ไม่พยายามปรับตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมประยุกต์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทยด้วย และผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย (ความถี่ 13) ปัญหาการเข้าถึงสารสนเทศ ถึงแม้ว่าจะทราบถึงความต้องการสารสนเทศของตน แต่อาจไม่ทราบถึงแหล่งสารสนเทศ หรือวิธีการเข้าถึง โดยเฉพาะปัจจุบันที่เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี (digital device) อาจทำให้ศูนย์ที่อยู่ในท้องถิ่น

ต่างๆ ไม่สามารถเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ และผู้บริหารต้องมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลต้นตัว แสวงหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ความถี่ 12) ผู้บริหาร ควรมีทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้ห้องสมุด หรือสถาบันบริการสารสนเทศ และทักษะ การใช้เครื่องมือ IT เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ (ความถี่ 11) อันดับสุดท้ายคือ ขาดการเอาใจใส่ เกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศของครูผู้ดูแลเด็ก ความกระตือรือร้นในการศึกษาข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งขาดการศึกษา (อ่านให้มากๆ) (ความถี่ 4)

ตารางที่ 4.14 ความถี่ของข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	จำนวน (n=24)
1. ควรมีความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญ เช่น ภาควิชา บรรณารักษ์ฯ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำแนวทาง โครงการ ความร่วมมือ เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้แก่บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	5
2. ควรมีการอบรมเรื่องระบบสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางพื้นที่ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้รับรู้ข่าวสารล่าช้า	4

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรมีความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญ เช่น ภาควิชาบรรณารักษ์ฯ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำแนวทาง โครงการ ความร่วมมือ เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้แก่บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ความถี่ 5) และควรมีการอบรมเรื่องระบบสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางพื้นที่ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้รับรู้ข่าวสารล่าช้า (ความถี่ 4)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพระดับการรู้สารสนเทศ และความต้องการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย **กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ** ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนทั้งสิ้น 368 คน ส่วน**กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ**ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนกองการศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภูมิภาคละ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ ภูมิภาคละ 2 คน และตัวแทนผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภูมิภาคละ 2 คน รวมเป็น 4 ภูมิภาคได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย และนำข้อมูลเบื้องต้นของข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อคำถามเพื่อประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติ ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถามตอนที่ 2 และข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดลำดับและจัดหมวดหมู่ แล้วนำมาเขียนแจกแจงเป็นความถี่ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 368 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 92.39 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 42.39 ส่วนใหญ่เป็น หัวหน้าศูนย์ จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 52.72 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 74.46 และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มากกว่า 15 ปีขึ้นไป จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 32.34

ตอนที่ 2 สภาพระดับการรู้สารสนเทศและความต้องการรู้สารสนเทศ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

2.1 สภาพการรู้สารสนเทศ

พฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศเพื่อดูข่าว/สารคดีทางทีวีที่บ้าน จำนวน 336 คน คิดเป็นร้อยละ 91.30 รองลงมา คือ สืบค้นและใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน/ที่ทำงาน จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 88.32 และคุยเรื่องงานกับเพื่อนร่วมงาน จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 87.23 อ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้าน/ที่ทำงาน จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 67.66 ฟังข่าวเสียงตามสายของชุมชน จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 55.71 สนทนาประเด็นการบ้านเมืองกับคนทั่วไป จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 อ่านวารสารวิเคราะห์รายสัปดาห์ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.20 อันดับสุดท้ายคือ อื่น ๆ เช่น Facebook ข้อมูลจากหน่วยงานที่ร่วมเครือข่ายต้นสังกัด เว็บไซต์ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและวิทยุกระจายเสียง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.05

วัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 94.6 รองลงมา คือ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 90.76 และเพื่อใช้พัฒนาอาชีพ จำนวน 331 คน คิดเป็นร้อยละ 89.95 เพื่อความบันเทิงและพักผ่อน จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 63.32 เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 เพื่อความบันเทิง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 30.98 อันดับสุดท้ายคือ อื่นๆ เช่น เพื่อนำข่าวสารที่รับมาปรับปรุงใช้กับงาน เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการรู้ และเพื่อให้มีความรู้รอบด้าน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90

สารสนเทศประเภทบุคคล จาก เพื่อนร่วมงาน จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 89.40 รองลงมา คือ ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 72.83 และครู/ครูใหญ่/ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 58.42 หนังสือพิมพ์ จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90

วิทยุโทรทัศน์ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 44.29 อันดับสุดท้ายคือ อื่นๆ เช่น โปรแกรม line การให้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ รายงานการประชุม และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.07

แหล่งสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จากหน่วยงาน ประเภทรายงานหรือเอกสารของทางราชการ จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 83.15 รองลงมา คือ เอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ระเบียบปฏิบัติงาน จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 71.74 และเอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 นายอำเภอ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 21.47 แพทย์ประจำตำบล จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.84 พัฒนาการ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.58 อื่นๆ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน ผู้ปกครองเด็กเล็ก นักวิชาการศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล เพื่อนต่างหน่วยงาน และสมาคมครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.04 อันดับสุดท้ายคือ เกษตรตำบล และปลัดอำเภอ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50

2.2 สภาพการรู้และความต้องการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าระดับการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ระดับปานกลาง 6 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย รองลงมา คือ สารสนเทศด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม เพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย และสารสนเทศด้านสาธารณสุขและอนามัย สารสนเทศด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำ งบประมาณ การวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน สารสนเทศด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ สารสนเทศด้านการคมนาคม อันดับสุดท้าย คือ สารสนเทศด้านการจัดทำงบประมาณรายจ่าย

ความต้องการใช้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความต้องการใช้สารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ระดับมาก 8 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย รองลงมา คือ ใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำ งบประมาณ การวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย และสารสนเทศด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สารสนเทศด้านสาธารณสุข และอนามัย สารสนเทศด้านการจัดทำ งบประมาณ รายจ่าย สารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น สารสนเทศด้านการ ศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สารสนเทศด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ อันดับสุดท้าย คือ สารสนเทศด้านการคมนาคม

2.3 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรค อยู่ในระดับปานกลาง 11 ข้อ ระดับน้อย 6 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานมีไม่เพียงพอ รองลงมาคือ ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีจำกัด และจุดบริการในการเข้าถึงสารสนเทศมีไม่เพียงพอ ไม่มีแหล่งสารสนเทศที่รวบรวมข้อมูลในเรื่องการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลไว้อย่างครบถ้วน ข้อมูลด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีคุณภาพต่ำ ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศไม่สอดคล้องกับความต้องการ ไม่ได้รับความสะดวกในการขอใช้บริการ ทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศ ไม่มีผู้ให้คำแนะนำในการค้นหาข้อมูล ข้อมูลด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับไม่ทันสมัย ไม่ทราบว่าจะค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้จากแหล่งใด ไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการในพื้นที่ แหล่งข้อมูลสารสนเทศ อยู่ไกลไม่สะดวกเดินทางไปค้นหา อันดับสุดท้าย คือ ไม่ทราบวิธีการค้นหาข้อมูลที่ต้องการ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ปัญหาเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ปัญหาด้านคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ มีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งาน รองลงมาคือ ขาดผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับข่าวสารหรือข้อมูลสารสนเทศโดยตรง ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการใช้สารสนเทศในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอ กับความต้องการของศูนย์ที่ต้องการความรู้ใหม่ๆ ในด้านต่างๆ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการอบรมเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศน้อย หน่วยงานต้นสังกัดไม่ค่อยให้ความสำคัญในส่วนของการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย วารสาร สิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กให้ได้รับความปลอดภัยการเดินทางของหนังสือข่าวสารต่างๆที่จะมาถึงหน่วยงานใช้เวลานานมาก บุคลากรต้องค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม ไม่มีผู้ประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เมื่อมีงานเร่งด่วนทำให้ขาดการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ทำให้การทำงานบางครั้งไม่ทันกับเวลาที่ทางต้นสังกัดกำหนดมา บริการอินเทอร์เน็ตในชุมชนไม่เพียงพอ บางแห่งติดป้ายไว้เฉยๆ หรือมีเครื่องคอมพิวเตอร์แต่ใช้การไม่ได้ และต้องการให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งเรียนรู้ข้อมูลสารสนเทศ มีอินเทอร์เน็ตใช้ เพื่อความสะดวกในการรับรู้ข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ การจัดสรรด้วยงบประมาณสำหรับสื่อการเรียนการสอนน้อยมาก ข้อมูลสารสนเทศมีไม่เพียงพอบางครั้งไม่ตรงวัตถุประสงค์ของสารสนเทศ อันดับสุดท้าย คือ การจัดอบรมเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยมีน้อย และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศมนตรี เป็นผู้บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ควรมีการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อความต้องการ รองลงมาคือ ควรมีการอบรมการเรียนรู้การใช้สารสนเทศกับผู้ดูแลเด็กในบางส่วนที่ใช้สารสนเทศในการสืบค้นหรือทำงานบางส่วน ควรมีการอบรมครูผู้ดูแลเด็กเล็กและผู้บริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทุกคน เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากร ควรมีเจ้าหน้าที่เปิดอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน การใช้คอมพิวเตอร์ในชุมชนใกล้บ้าน ควรติดตั้งจุดบริการ wifi ในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่สะดวกเข้าถึงได้ง่าย มีจำนวนเพียงพอ และสามารถใช้ได้จริง ควรมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่างๆ มายังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึงกับหน่วยงาน อยาให้มีเว็บไซต์ที่เป็นของศูนย์เด็กเล็กเอง เพื่อการศึกษาข้อมูลทางด้านของศูนย์เด็กเล็กโดยเฉพาะ เช่น หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง จะได้สะดวกในการติดตามข่าวและข้อมูล อยาให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่นส่งหนังสือที่เกี่ยวข้องมาที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยตรง เพราะในสำนักงานเจ้าหน้าที่มีภาระงานมากควรมีนโยบายเพื่อยกระดับสูงในการบังคับให้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและการช่วยเหลืองบประมาณค่าใช้จ่าย เช่น ควรมีคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอ ควรให้ทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระบบอินเทอร์เน็ต เพื่ออำนวยความสะดวกด้านข้อมูล

ข่าวสาร อันดับสุดท้ายคือ ควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลให้เป็นออนไลน์ รวบรวมข้อมูลทุกอย่างให้เป็นระบบและรวมถึงรายงานต่างๆ

ตอนที่ 4 แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ด้านการรู้สารสนเทศ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการรู้สารสนเทศจากสื่อทุกประเภท และควรพัฒนาความรู้โดยศึกษาหาความรู้จากสื่อทุกประเภทและควรได้รับการอบรมบ่อยๆ รองลงมาคือ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ รู้ว่าเมื่อใดมีความต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการแสวงหา เข้าถึง ประเมินค่า และใช้สารสนเทศนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และถูกกฎหมาย รวมถึงการพัฒนา การคิดวิเคราะห์ และผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรรู้ได้ว่าสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ในฐานะผู้บริหาร ประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง เช่น กฎระเบียบ มาตรฐาน ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น สามารถปรับใช้สารสนเทศดังกล่าวได้สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับบริบทสังคมหรือท้องถิ่นที่ศูนย์ตั้งอยู่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถประเมินสารสนเทศที่ได้รับและรับข่าวสารแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณสามารถเชื่อมโยงข่าวสารที่ได้รับมาทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำข้อมูล ผ่านระบบการประมวลผล คำนวณ วิเคราะห์ และแปลความหมายเป็นข้อความที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถเข้าถึงสารสนเทศดังกล่าว หรือจัดให้มีสารสนเทศดังกล่าว สำหรับทั้งตนเองและผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบการ ตลอดจนจนถึงผู้ทำความสะดวกสบายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และต้องมีความเพียรในการแสวงหาสารสนเทศ (ทรัพยากรสารสนเทศ) จากแหล่งต่างๆ ได้แก่สารสนเทศการแข่งขัน การประกวด สิ่งประดิษฐ์ ที่จะช่วยเสริมความรู้ให้แก่เด็ก ควรมีความรู้ในด้านการประเมินค่าสารสนเทศ การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเข้าถึงสารสนเทศ การใช้เครื่องมือสารสนเทศและการใช้ห้องสมุด และความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมเด็กเล็ก มีความรู้จิตวิทยาเด็กเล็ก มีความรู้ทันต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในโลกออนไลน์ ต้องสามารถถ่ายทอด ควบคุมดูแล ผู้บริหารให้ปฏิบัติงานได้ตามนโยบาย แนวทาง ควรมีการจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อมูลที่สถานการณ์ปัจจุบัน ที่เหมาะสมกับศูนย์เด็กเล็กและผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีความรู้ที่หลากหลาย และควรมีการส่งบุคลากรไปเข้ารับการอบรมเรื่องสารสนเทศให้มากขึ้น อันดับสุดท้าย คือ ควรมีการจัดทำแผนพับเพื่อแจกผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนในท้องถิ่น

ด้านการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศ การศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัย จากสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่ง่ายต่อการเรียนรู้ รองลงมา คือควรได้รับการพัฒนาทั้งรูปแบบทางการ และไม่ทางการ จากผู้เชี่ยวชาญ เช่น การฝึกอบรม การจัดทำ เว็บไซต์ ให้ความรู้ การทำเอกสารเผยแพร่ เป็นต้น และผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการพัฒนาการรู้ให้เท่าทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ควรได้รับการแนะนำเรื่องทักษะการรู้สารสนเทศว่าเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร ทั้งยังจะเป็นผู้ถ่ายทอดและปลูกฝังทักษะดังกล่าวให้กับเยาวชนด้วย ควรมีการตื่นตัวและรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง

สามารถทำความเข้าใจในข่าวสารที่ได้รับ รวมถึงมีแสวงหาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา พัฒนาระดับการรู้สารสนเทศให้สามารถเข้าถึงและประเมินสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจรรย์ญาณและสร้างสรรค์ สามารถสร้างองค์ความรู้ในวิชาชีพของตนเองได้อย่างมีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ อันดับสุดท้าย คือ ควรพัฒนาระดับความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา เพราะในปัจจุบันเด็กเล็กมีพัฒนาการจากสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่รอบล้อมตัวเด็กรวดเร็วมาก การดูแลเด็กแบบเก่าอาจใช้ไม่ได้ผลทั้งหมด ควรพัฒนาการรู้สารสนเทศของตนเองเนื่องจากเป็นสิ่งเสริมสร้าง กระตุ้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

อุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือไม่ค่อยมีความรู้ด้านเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ รองลงมา คือ ผู้บริหารยังไม่สามารถระบุความต้องการสารสนเทศของตนได้ หรืออาจยังไม่ทราบว่าสารสนเทศใดที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการศูนย์และปัญหา ส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นเพราะผู้บริหารยุคเก่าที่ไม่เปิดโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสารใหม่และเรียนรู้สารสนเทศแทนเทคโนโลยีแบบเก่า ที่เป็นปัจจัยสำคัญ และเป็นอุปสรรค ความคิดดั้งเดิมที่ยังปลูกฝังวิธีการดำเนินชีวิตของผู้บริหารยุคเก่าที่ไม่พยายามปรับตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมประยุกต์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกของไทยด้วย และผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ปัญหาการที่ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าถึงสารสนเทศที่แม้จะทราบถึงความต้องการสารสนเทศของตนแต่อาจไม่ทราบถึงแหล่งสารสนเทศ หรือวิธีการเข้าถึง โดยเฉพาะปัจจุบันที่เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี อาจทำให้ศูนย์ที่อยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ไม่สามารถเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้และผู้บริหารต้องมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ขาดความตื่นตัวในการแสวงหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารควรมีทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้ห้องสมุด หรือสถาบันบริการสารสนเทศ และทักษะการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ อันดับสุดท้ายคือ ขาดการเอาใจใส่เกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศของครูผู้ดูแลเด็ก ความกระตือรือร้นในการศึกษาข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งขาดการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สภาพาระดับการรู้สารสนเทศ และความต้องการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

สภาพการรู้สารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระดับการรู้สารสนเทศด้านพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศเพื่อดูข่าว/สารคดีทางทีวีที่บ้าน สืบค้นและใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน/ที่ทำงาน และคุยเรื่องงานกับเพื่อนร่วมงาน เป็นแหล่งสารสนเทศที่ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตัดสินใจเลือกใช้สารสนเทศจากแหล่งที่ผู้ใช้คุ้นเคยสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้จากที่บ้านและที่ทำงาน ซึ่งสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL, 2010) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมการรู้สารสนเทศไว้ว่า การรู้สารสนเทศนั้นเป็นรูปแบบพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากบริบทสิ่งแวดล้อมและสังคม บุคคลที่รู้สารสนเทศคือ บุคคลที่มีความสามารถในการกำหนดขอบเขตของ

สารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ได้ เข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้
 วิจารณ์ญาณในการประเมินสารสนเทศ เชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้กับความรู้ที่มีอยู่เดิม ใช้สารสนเทศ
 บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และเพื่อใช้
 พัฒนาอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูติมา สัจจามันท์ (2544) ที่เห็นว่าการรู้สารสนเทศมีความ
 จำเป็นสำหรับทุกคน ทุกสาขาวิชาชีพ เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้
 รู้เท่าทันโลกกว้าง มีความสำคัญต่อการศึกษาและหลักการประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้าน
 การศึกษานั้น จากนโยบายปฏิรูปการศึกษาปี พ.ศ. 2542 จะเห็นถึงแนวคิดที่ส่งเสริมบทบาทและ
 ความสำคัญของการรู้สารสนเทศ และความจำเป็นที่จะต้องสร้างและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้
 สารสนเทศ มีความสามารถในการใช้ภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ สามารถใช้เทคโนโลยี
 สมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตเป็นประตูออกไปสู่โลกกว้างเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ
 และรู้จักสังเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของตน สังคมและ
 ประเทศชาติ มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งความรู้รอบตัว ทันโลก ทันเหตุการณ์ ทันเทคโนโลยี คิด
 วิเคราะห์แบบวิทยาศาสตร์ และคิดอย่างเป็นระบบ การรู้สารสนเทศจึงมีความจำเป็นต่อนโยบายที่มุ่ง
 ให้ทุกคนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเปลี่ยนจากการเน้นเนื้อหาเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อ
 ต่างๆ โดยอิงแหล่งวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) มีการสภาพการรู้
 สารสนเทศประเภทบุคคล จาก เพื่อนร่วมงาน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และครู/ครูใหญ่/
 ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นแหล่งสารสนเทศบุคคลใกล้ๆที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะ
 ในปัจจุบันมีเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงมากมายในการทำงานผู้ปฏิบัติงานถูกคาดหวังให้พัฒนา
 ความสามารถด้านเทคโนโลยีในระดับสูงได้อย่างรวดเร็ว การรู้สารสนเทศจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้
 พัฒนาตนเองจากงานที่ทำ และเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลง
 ในการทำงานของตนและของอาชีพได้ และส่งเสริมให้ตนเองมีทักษะในระดับที่สูงขึ้น ส่วนการใช้แหล่ง
 สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จากหน่วยงาน พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ใช้สิ่งพิมพ์
 ประเภทรายงานหรือเอกสารของทางราชการ เอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ระเบียบ
 ปฏิบัติงาน และเอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลัดดาวรรณ
 มือนันต์ (2546) ที่ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนสารสนเทศออนไลน์สำหรับช่วยการจัดการเรียนการสอน
 ของนักศึกษา โดยระบบแบ่งผู้ใช้ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ นักศึกษา สามารถดูข้อมูลในเรื่องกฎระเบียบ
 ต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติในขณะที่กำลังศึกษา สัมพันธ์กับผลการวิจัยของ Seaman (2000) ที่ศึกษาการรู้
 สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแห่งรัฐ และสถาบันโพลีเทคนิคแห่ง
 เวอร์จิเนีย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการรวบรวมและการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในขณะที่เรียน
 อยู่ในวิทยาลัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษากับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 1 จำนวน 9 คน ใน
 ภาคเรียนที่ 2 ปี ค.ศ. 2000 โดยยึดมาตรฐานการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษา ของสมาคม
 ห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา เป็นแนวทางในการศึกษา

ความต้องการรู้สารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความต้องการรู้สารสนเทศ
 ด้านเด็กปฐมวัยมากที่สุด รองลงมา คือ โดยใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำงบประมาณ
 การวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและประกอบการจัดตัดสินใจในการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามข่าวสาร
 ข้อมูลที่ทันสมัยและสารสนเทศด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปภาดา เจียวกิก (2547) ได้ศึกษาการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศและเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศ จำแนกตามเพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของ Eisenberg และ Johnson (2002) ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่สำคัญในการรู้สารสนเทศ คือ ทักษะการกำหนดความต้องการสารสนเทศ เป็นขั้นตอนสำคัญที่มักเป็นปัญหาหลักสำหรับผู้ที่ไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนเองต้องทำโดยการกำหนดปัญหาและระบุสารสนเทศที่ต้องการ ดังนั้นจำเป็นจะต้องให้เขาพิจารณาว่าต้องการจะทำอะไร ควรทำออกมาในรูปแบบใดและข้อมูลใดที่จะนำมาใช้ เช่น รูปภาพ ข้อมูลทางสถิติ เป็นต้น ความคิดเห็นรวมทั้งต้องรู้ว่าต้องการข้อมูลมากเพียงใด จึงจะเพียงพอต่อความต้องการ ทักษะการใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศ เป็นขั้นระดมความคิดเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่เป็นไปได้ทั้งหมดและเลือกแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุด เลือกสรรข้อมูลอย่างถูกต้องเหมาะสม กับสารสนเทศที่ต้องการใช้มากที่สุด ทักษะการกำหนดแหล่งสารสนเทศและการเข้าถึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อการค้นคืนแหล่งข้อมูลที่ใช้เลือกไว้เองได้ สามารถสืบค้นได้หลายวิธี เช่น สืบค้นจากหนังสือพิมพ์ วารสาร วิกิพีเดีย อินเทอร์เน็ต ทักษะการใช้สารสนเทศ อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการพิจารณาสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศและกลั่นกรองคัดเลือกสารสนเทศให้มีความสัมพันธ์กัน โดยนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการค้นคว้ามาอ่าน ฟัง ทบทวนทำความเข้าใจ และตัดสินใจว่าข้อมูลสารสนเทศใดมีความสำคัญที่จะนำมาใช้ประโยชน์ตามที่ต้องการได้ และการพิจารณาคัดเลือก ซึ่งบุคคลที่มีทักษะการรู้สารสนเทศ และระบุถึงความต้องการของตนเองได้คือ ผู้ที่มีการเตรียมตัวเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นบุคคลที่สามารถค้นหา สารสนเทศที่ต้องการอยู่เสมอเพื่อการทำงานหรือการตัดสินใจในสิ่งที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง (สมาน ลอยฟ้า, 2545) ซึ่งผลการศึกษาของเขาวนิตศ อัสวกุล (2547) พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทุกด้านที่สำรวจ ได้แก่ ด้านนโยบายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานด้านงบประมาณสนับสนุน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาคน ตลอดจนด้านโครงการต่างๆ เช่น ฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าไม่มีเพียงพอหรือไม่ดีพอ ทั้งนี้โครงการสำคัญที่ผู้บริหารและคณาจารย์เห็นว่ามี ความจำเป็นและยังไม่มีนำมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างเพียงพอ ได้แก่ การให้บริการฐานข้อมูลนิสิตสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา ฐานข้อมูลเอกสารการสอน ตำรา และหนังสือ ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สอน มีอุปกรณ์แสดงผลจากคอมพิวเตอร์ รวมถึงห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีอะไรก็ดีผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนมีความเห็นตรงกันว่าอินเทอร์เน็ต เครื่องคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ ซอฟต์แวร์ระบบปฏิบัติการ Windows, MS-Office รวมถึงเครื่องใช้สำนักงานอัตโนมัติมีการให้บริการอย่างเพียงพอแล้ว

2. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศ พบว่าผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาเรื่องเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานมีไม่เพียงพอ รองลงมาคือผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีจำกัด และจุดบริการในการเข้าถึงสารสนเทศมีไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหา

ทางด้านวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เขาวนดิศ อัครกุล (2547) พบว่า ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานในคณะวิศวกรรมศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านอาคารสถานที่ และด้านงบประมาณ ผลการสำรวจพบว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมว่าปัญหามีอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่เป็นปัญหามากที่สุดคือด้านงบประมาณ ซึ่งยังไม่เพียงพอและมีการจัดสรรที่ไม่ทั่วถึงในแต่ละหน่วยงาน ประกอบกับเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาเร็วมากและมีราคาแพง ซึ่งสัมพันธ์กับข้อเสนอแนะในประเด็นปัญหาด้านคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ มีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งาน อาจเนื่องมาจากการขาดงบประมาณในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการจัดหา การใช้ การดูแลรักษาและขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อที่ทันสมัย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางในการที่จะแก้ไขปัญหาก็คือ จะต้องเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอ ให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจัดหางบประมาณในการสนับสนุน ส่วนปัญหาด้านบุคลากร บุคลากรส่วนใหญ่จะขาดความรู้ในการเข้าถึงสารสนเทศ และยังขาดประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการใช้นวัตกรรมแต่ยังขาดความต่อเนื่อง แนวทางในการแก้ไข คือ สร้างความตระหนักและความรับผิดชอบในส่วนที่ยังบกพร่องของบุคลากร ส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมสัมมนา ส่งเสริมให้เกิดการศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์ในการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่มากขึ้น

3. แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ด้านการรู้สารสนเทศ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการรู้สารสนเทศจากสื่อทุกประเภท และควรพัฒนาความรู้โดยพยายามศึกษาความรู้จากสื่อทุกประเภทและควรได้รับการอบรมบ่มบ่อยๆ รองลงมาคือ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ รู้ว่าเมื่อใดมีความต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการแสวงหา เข้าถึง ประเมินค่า และใช้สารสนเทศนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และถูกกฎหมาย รวมถึงการพัฒนา การคิดวิเคราะห์ และผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรรู้ได้ว่าสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ในฐานะผู้บริหาร ประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง เช่น กฎระเบียบ มาตรฐาน ในการดำเนินงานศูนย์ Mike Eisenberg และ Bob Berkowitz นักการศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการรู้สารสนเทศที่มีรูปธรรมชัดเจน คือ The Big 6 Skills Model ซึ่งพัฒนาขึ้น โดยได้นำไปใช้ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย มีการนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน สำหรับในประเทศงานวิจัยการพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2550) ได้สังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทยขึ้นโดยมีพื้นฐานจาก The Big 6 Skills Model ดังกล่าวข้างต้น มี 4 ขั้นตอนได้แก่ กำหนดภารกิจ คือ ต้องการรู้อะไร ปัญหาหรือข้อสงสัยคืออะไร ตรงจุดเข้าถึงแหล่ง คือ การหาคำตอบว่าอยู่ที่ไหน มีวิธีเข้าถึงและการใช้แหล่งความรู้ได้อย่างไร ประเมินสารสนเทศ คือ การคัดสรรสารสนเทศอย่างไรให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการรู้ และนำเชื่อถือ บูรณาการวิธีการใช้งาน คือ มีวิธีการแบบใด

ที่จะการนำสิ่งที่ค้นพบมาสรุปผล นำเสนอและสื่อสารกับผู้อื่น รวมทั้งการประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหา โดยใช้อย่างมีจรรยาบรรณและถูกกฎหมาย ซึ่ง เซวานด์ิศ อัครกุล (2547) ได้เสนอแนวทางในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำการสำรวจ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อินเทอร์เน็ต ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้สำนักงานอัตโนมัติอื่นๆ ผลการสำรวจพบว่า ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญและมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ในการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในหน่วยงาน ทั้งนี้ผู้บริหารและคณาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันในแนวทาง 3 อันดับแรก ที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ และ อินเทอร์เน็ต โดยในขั้นต่ำห้องเรียนควรมีอุปกรณ์แสดงผลจากคอมพิวเตอร์ ได้แก่ LCD Projector และควรมีการปรับปรุงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของคณะให้มีเสถียรภาพมากกว่าในปัจจุบัน สำหรับ บุคลากรสายสนับสนุนมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าแนวทาง 3 อันดับแรก ซึ่งนอกจากคอมพิวเตอร์และ อินเทอร์เน็ต ควรจะรวมถึงการจัดหาเครื่องใช้สำนักงานอัตโนมัติให้เพียงพอกับการใช้งานอีกด้วย

ด้านการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศ การศึกษาหาความรู้ใหม่ๆที่ทันสมัย จากสื่อต่างๆ ทั้ง วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่ง่ายมากต่อการเรียนรู้ รองลงมา คือควรได้รับการพัฒนาทั้งรูปแบบทางการ และไม่ทางการ จากผู้เชี่ยวชาญ เช่น การฝึกอบรม การจัดทำเว็บไซต์ ให้ความรู้ การทำเอกสารเผยแพร่ ฯลฯ และผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการพัฒนาระดับการรู้ให้เท่าทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ให้สัมพันธ์กับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษา แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบว่าควรมีการอบรมการเรียนรู้การใช้สารสนเทศกับผู้ดูแลเด็กในบางส่วนที่ใช้สารสนเทศในการสืบค้นหรือทำงานบางส่วน มีการอบรมครูผู้ดูแลเด็กเล็กและผู้บริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์ทุกคน เพื่อเพิ่ม ศักยภาพของบุคลากร เพื่อแก้ไขในด้านอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กคือ ไม่ค่อยมีความรู้ด้านเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ รองลงมา คือ ผู้บริหารยังไม่สามารถระบุความ ต้องการสารสนเทศของตนได้ หรืออาจยังไม่ทราบว่า มีสารสนเทศใดที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปัญหาส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นเพราะผู้บริหารยุคเก่าที่ไม่เปิดรับการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศแทนเทคโนโลยีเก่า ที่เป็นปัจจัยสำคัญ และเป็นอุปสรรค มีความคิดดั้งเดิมที่ยังปลูกฝังวิธีการดำเนินชีวิตของผู้บริหารยุคเก่าที่ไม่พยายามปรับตามกระแสโลกที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมประยุกต์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย ด้วย และผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ผลการวิจัยของ อาชญญา รัตนอุบล และคณะ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างการ รู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย พบว่ารูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศ 4 ขั้นตอนคือ กำหนด ภารกิจ ตรงจุดเข้าถึงแหล่ง ประเมินสารสนเทศ และบูรณาการวิธีการใช้งาน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มี ความสุขและชอบการเรียนสารสนเทศ โดยเฉพาะขั้นเข้าถึงแหล่งสารสนเทศเพราะได้มีโอกาสแสวงหา ความรู้จากแหล่งความรู้ได้ตามที่ตนต้องการ โดยผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีโอกาส ค้นคว้าศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ทั้งจากโลกแห่งความเป็นจริงภายในและภายนอก สถาบันการศึกษา และโลกของอิเล็กทรอนิกส์บนไซเบอร์สเปซ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดนโยบายการศึกษาของการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สะท้อนผลการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็กเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา

1.2 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยจะได้รับผลในเชิงประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในการรู้สารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำสู่กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมศักยภาพให้นักศึกษาบรรลุนิติบุคคลตามนโยบายของการจัดการศึกษาไทย

1.3 ได้แนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาระบบการรู้สารสนเทศสำหรับใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ นำไปสู่การนำความรู้ด้านการพัฒนาการใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนการสอนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีให้ประสบความสำเร็จ เพื่อการส่งเสริม พัฒนาอย่างถูกต้องทิศทาง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้สารสนเทศ สภาพ ความต้องการและปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐบาลและเอกชนในเชิงปริมาณและคุณภาพ

2.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้กับผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมภาษาไทย

- กระทรวงมหาดไทย. (2551). *คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการพัฒนากิจกรรมเยาวชน.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2552). *สรุปจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 75 จังหวัด*. สืบค้นจาก <http://www.thailocaladmin.go.th>.
- . (2552). *หนังสือราชการ*. สืบค้นสืบค้นจาก http://www.thailocaladmin.go.th/upload/document/type2/2552/7/6425_1.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (มปป.). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542*. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม, 2553, จาก <http://www.kpi.ac.th/wiki/images/5/5a/พ.ร.บ.ระเบียบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น.pdf>.
- คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2548). *ทักษะการรู้สารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. (2548). *การจัดการสารสนเทศเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ชุติมา สัจจานันท์. (2550). การรู้สารสนเทศการสอนและการวิจัย. *วารสารห้องสมุด*, 51(2), 27-46.
- . (2544, กันยายน-ธันวาคม). การรู้สารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา คนไทยและสังคมไทย. *วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช*. 14, 50-60.
- เชาวน์ดิศ อิศวกุล. (2547). *การศึกษาลักษณะและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ทูลส่งเสริมการวิจัยคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองเกียรติ อู๋ปิ่นโน. (2543). *การรับรู้ ประสบการณ์และความคาดหวังของบุคลากรและนักศึกษาต่อการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนู บุญญานูวัตร. (2556). *ความรู้เรื่องสารสนเทศ*. สืบค้นจาก <http://tanoo.wordpress.com>.
- นงลักษณ์ เนื้ออ่อน. (2544). *การใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พวา พันธุ์เมฆา. (2539). *สารนิเทศกับการศึกษาค้นคว้า*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เยาวพา เดชะคุปต์ และคณะ. (2550). *การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- รัฐพงศ์ สีแสด. (2550). แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ "เทคโนโลยี" ช่วยการเรียนรู้. สืบค้นจาก <http://learners.in.th/blog/work30/6910>.
- ลัดดาวรรณ มือนันต์. (2546). ระดับสารสนเทศออนไลน์สำหรับช่วยการจัดการเรียนของนักศึกษา. สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาควิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วัฒนา ปุณณฤทธิ และอัญชลี ไสยวรรณ. (2549). *นวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2547). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.
- สุชุม เฉลยทรัพย์ และคณะ. (2550). *เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- _____. (2555). *เทคโนโลยีสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2547). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการพัฒนากิจกรรมเยาวชน. (2551). *คู่มือพัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้รู้สารสนเทศสำคัญที่สุด*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2550). *รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2556). *การรู้สารสนเทศ*. Retrieve from http://portal.edu.chula.ac.th/patty_travel/blog/view.php?Bid=1244087950349417. [2013 June 22].

บรรณานุกรมภาษาต่างประเทศ

- American Association of School Librarians & Association for Educational Communications and Technology. (2004). *Information Literacy Standards for Student Learning*. Retrieve from <http://www.ala/aasl/aaslproftools/informationpower/InformationLiteracyStandards final.pdf>.
- Association of College and Research Libraries. (2000). *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. Retrieve from <http://ala.org/acrl/ilcomstan.html>.
- Becker, Henry Jay. (1999). *Internet Use by Teacher : conditions of Professional use and Teacher-Directed Student Use*. [CD-ROM]. Retrieval from: Silver Patter File: Eric Item: ED429564.

- Bruce, C. (2002). *Information literacy as a catalyst for educational change: A background paper*. In Proceedings information literacy meeting of experts, Prague, The Czech Republic.
- Nowicki, S. A. (2002). *Students 'Success with World Wide Web Search Engines : Retrieving Relevant Results with Respect to End-user Relevance Judgements*. Dissertation Abstracts. Retrieve from <http://thailis.uni.net.th/dao>.
- Pajarillo, Ednund. (2001). The Use and Evaluation of Search Databases by Professional Nurses: A Case Study. *The Electronic Library*, 19(5), 296-306.
- Shapiro, J. & Hughes, S. (1996). "Informaiton literacy as a new liberal art: Enlightenment proposals for a new curriculum". *Educom Review*, 31(2). Retrieve from <http://www.educause. Edu/pub/review/reviewarticles/31231.html>. [2009 February 3].
- SUNY Council of Library Directors Information Literacy Initiative*. (2003). Retrieve from <http://www.sunyconnectsunnyedu/ili/final.htm>.
- Tenopir, Carol and Read, Eleanor. (2000). Patterns of Database Use in Academic Libraries. *Collage & Research Libraries*, 61(3), 234-246.
- UNESCO. (2008). *Towards information literacy indicator*. (Online). Retrieve from <http://unesdoc.unesco.org/images/001587/158723e.pdf>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์
ที่ปรึกษาอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการรับรัฐสารสนเทศ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล บุญลือ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการศึกษา
3. อาจารย์จิตชิน จิตติสุขพงษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

➤ คำชี้แจงสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สำหรับการสัมภาษณ์ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
2. ให้ผู้สัมภาษณ์บันทึกคำตอบการสัมภาษณ์ลงในแบบบันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อที่ผู้วิจัยจักได้สรุปผลในภาพรวมต่อไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เกี่ยวกับสารสนเทศ ลักษณะดังนี้ สามารถกำหนดชนิดและขอบเขตของสารสนเทศที่ตนเองต้องการได้ สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วกับพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ได้ ในฐานะบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่มสามารถใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจ กฎหมายรวมถึงการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

สารสนเทศ หมายถึง ข่าว (News) ข้อเท็จจริง (Facts) ข้อมูล (Data) ตลอดจนความรู้ (Knowledge) ที่ได้จากการสำรวจ การศึกษาหรือการสอน ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในรูปของวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ภาพยนตร์ แผ่นซีดีรอม เทปเสียง เทปเสียง ไมโครฟิล์ม รวมถึงอินเทอร์เน็ต

ประเภทของสารสนเทศ หมายถึง รูปแบบหรือประเภทของสื่อที่บันทึก หรือนำเสนอสารสนเทศ ประกอบด้วย

- 1) สิ่งตีพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่เป็นวัสดุที่อยู่ในรูปของตัวพิมพ์
- 2) สิ่งไม่ตีพิมพ์ หมายถึง วัสดุที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวพิมพ์ สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน เช่นเดียวกับสิ่งพิมพ์ เป็นแหล่งตอบคำถามเฉพาะเรื่อง ให้ความบันเทิง เป็นแหล่งในการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา
- 3) เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่อใหม่ในการบันทึกสื่อสารสนเทศ เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนำไปพัฒนาคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคม

คำถาม	บันทึกคำให้สัมภาษณ์
<p>ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์</p> <p>1.1 ชื่อ-สกุลผู้ให้สัมภาษณ์</p> <p>1.2 ระดับการศึกษา ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก ☐ อื่นๆ.....</p> <p>1.3 ตำแหน่งปัจจุบัน</p> <p>1.4 ประสบการณ์ในการทำงาน ☐ น้อยกว่า 1 ปี ☐ 1 - 5 ปี ☐ 5-10 ปี ☐ 10-15 ปี ☐ มากกว่า 15 ปีขึ้นไป</p>	
<p>ตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศ ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย</p> <p>2.1 ท่านคิดว่าผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมี การรู้สารสนเทศอย่างไร และควรพัฒนาความรู้ อย่างไร</p>	
<p>2.2 ท่านคิดว่าผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมี การพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศอย่างไร</p>	

คำถาม	บันทึกคำให้สัมภาษณ์
<p>2. 3 ท่านคิดว่าสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยเป็นอย่างไร</p>	
<p>ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม</p>	

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้กำหนดแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพระดับการรู้สารสนเทศและความต้องการรู้สารสนเทศ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

2. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ ตรงตามความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการรู้สารสนเทศ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เกี่ยวกับการสารสนเทศ ลักษณะดังนี้ สามารถกำหนดชนิดและขอบเขตของสารสนเทศที่ตนเองต้องการได้ สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วกับพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ได้ ในฐานะบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่มสามารถใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจ กฎหมายรวมถึงการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

สารสนเทศ หมายถึง ข่าว (News) ข้อเท็จจริง (Facts) ข้อมูล (Data) ตลอดจนความรู้ (Knowledge) ที่ได้จากการสำรวจ การศึกษาหรือการสอน ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในรูปของวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ภาพยนตร์ แผ่นซีดีรอม เทปเสียง เทปเสียง ไมโครฟิล์ม รวมถึงอินเทอร์เน็ต

ประเภทของสารสนเทศ หมายถึง รูปแบบหรือประเภทของสื่อที่บันทึก หรือนำเสนอสารสนเทศ ประกอบด้วย 1) สิ่งตีพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่เป็นวัสดุที่อยู่ในรูปของตัวพิมพ์ 2) สิ่งไม่ตีพิมพ์ หมายถึง วัสดุที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวพิมพ์ สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายด้านเช่นเดียวกับสิ่งพิมพ์ เป็นแหล่งตอบคำถามเฉพาะเรื่อง ให้ความบันเทิง เป็นแหล่งในการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา 3) เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่อใหม่ในการบันทึกสื่อสารสนเทศ เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนำไปพัฒนาคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคม

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

ปริญญาตรี ปริญญาโท
 ปริญญาเอก อื่นๆ(โปรด

ระบุ).....

4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

น้อยกว่า 1 ปี 1 - 5 ปี
 5-10 ปี 10-15 ปี
 มากกว่า 15 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 สภาพระดับการรู้สารสนเทศและความต้องการรู้สารสนเทศ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

2.1.1 สภาพการใช้สารสนเทศ

1) ท่านมีพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศต่อไปนี้ อย่างไร

- เคยใช้ (ตอบได้มาก 1 ข้อ) ไม่เคยใช้
- อ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้าน/ที่ทำงาน
 - ดูข่าว/สารคดีทางทีวีที่บ้าน
 - อ่านวารสารวิเคราะห์รายสัปดาห์
 - ฟังข่าวเสียงตามสายของชุมชน
 - คอยเรื่องงานกับเพื่อนร่วมงาน
 - สนทนาประเด็นการบ้านเมืองกับคนทั่วไป
 - สืบค้นและใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน/ที่ทำงาน

2) ท่านมีวัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อความบันเทิง
- เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อใช้พัฒนาอาชีพ
- เพื่อความบันเทิงและพักผ่อน เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

3) ท่านมีสภาพการรับรู้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วน

ตำบลจากอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง

ข้อความ	ระดับการรู้สารสนเทศ					ระดับความต้องการรู้สารสนเทศ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ประกอบอาชีพ										
9) ใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำงบประมาณ การวางแผน การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและประกอบ การตัดสินใจในการปฏิบัติงาน เป็นต้น										
10) เพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย										

2.1.3 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านตามลำดับที่มีความหมายดังนี้

ข้อความ	ระดับสภาพปัญหาและอุปสรรค ในการรู้สารสนเทศ					ไม่มี
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
1. ไม่ทราบว่า จะค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้จาก แหล่งใด						
2. ไม่มีแหล่งสารสนเทศที่รวบรวมข้อมูลในเรื่อง การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ อย่าง ครบถ้วน						
3. ไม่ทราบวิธีการค้นหาข้อมูลที่ต้องการ เช่น การ ใช้อินเทอร์เน็ต						
4. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ อยู่ไกลไม่สะดวก เดินทางไปค้นหา						
5. ไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการใน พื้นที่						
6. ข้อมูลด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วน ตำบล ที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ						
7. ข้อมูลด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วน ตำบล ที่ได้รับไม่ทันสมัย						
8. ทรัพยากรสารสนเทศไม่สอดคล้องกับ ความ ต้องการ						
9. ไม่ได้รับความสะดวกในการขอใช้บริการ						

ข้อคำถาม	ระดับสภาพปัญหาและอุปสรรค ในการรู้สารสนเทศ					ไม่มี
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
10. ไม่มีผู้ให้คำแนะนำในการค้นหาข้อมูล						
11. ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศ						
12. ทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ						
13. จุดบริการในการเข้าถึงสารสนเทศมีไม่เพียงพอ						
14. โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีคุณภาพต่ำ						
15. เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานมีไม่เพียงพอ						
16. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ						
17. ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีจำกัด						

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ – สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร
Asst. Prof. Boonyalak Tumnanichit
- ที่ทำงานปัจจุบัน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2535 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี
ทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูนครปฐม
พ.ศ. 2541 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
เทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประวัติการทำงาน
พ.ศ. 2536 – 2541 นักฝึกอบรม ฝ่ายการพนักงาน
ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยกรรม จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่
พ.ศ. 2541 – 2544 เจ้าหน้าที่ 5 สังกัดกลุ่มทรัพยากรบุคคล ฝ่ายบริหารทั่วไป
บริษัทบริหารสินทรัพย์ กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด
พ.ศ. 2544 – ปัจจุบัน อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- ประวัติการวิจัย
- 1) ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการโครงการพิเศษ สำนักกิจการพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
 - 2) การศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทุมนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
 - 3) การรับรู้คุณภาพชีวิตงานและความผูกพันองค์กร : กรณีศึกษาพนักงานสำนักกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทุมนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
 - 4) ความภักดีต่อการบริการของลูกค้าสำนักกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทุมนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
 - 5) การใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ทุมนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
 - 6) การวิจัยในชั้นเรียน เรื่อง การศึกษาเจตคติของนักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อรายวิชาทักษะการสื่อสารเพื่องานธุรกิจเทคโนโลยี ทุมนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
 - 7) มาตรฐานบริการห้องพักในโครงการอาคารที่พักศูนย์หัวหิน สำนักกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทุมนสำนักกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
 - 8) การศึกษาผลการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย ทุมนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2554 นำเสนองานวิจัยในงานวิจัยแห่งชาติ 2555 โดยสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

- 9) สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศไทย
ทุนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2555 ตีพิมพ์ในวารสารวิจัย ABAC
Vol.34 No.1 January – April. 2014
- 10) แนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในพื้นที่ของประเทศไทย
ทุนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2556

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายสุดา ปันตระกูล
Asst. Prof. Saisuda Pantrakool
ที่ทำงานปัจจุบัน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ประวัติการศึกษา ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ สาขาสารสนเทศศาสตร์

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย

7.1 หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง

- การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของห้องสมุดศูนย์การศึกษาพิเศษระดับเขตการศึกษา การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนระดับอนุบาลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
- พฤติกรรมของบุคลากรในการใช้บริการบนเว็บไซต์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- การศึกษาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตบอกรับเป็นสมาชิก
- การศึกษาการใช้สารสนเทศของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

7.2 ผู้ร่วมวิจัยในงานวิจัยเรื่อง

- พฤติกรรมและประสิทธิภาพการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Office) ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยออนไลน์ที่มีผลต่อเยาวชนไทย: กรณีศึกษาชุมชนสีคิ้ว กรุงเทพมหานคร
- พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- การพัฒนารูปแบบจากห้องสมุดสู่ศูนย์กลางความรู้
- การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา โปรแกรมวิชาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

7.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

- การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา โปรแกรมวิชาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (วิจัยกลุ่ม) พิมพ์เผยแพร่ในปีพ.ศ. 2547 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- การศึกษาการใช้สารสนเทศของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (วิจัยเดี่ยว) พิมพ์เผยแพร่ในปีพ.ศ. 2549 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

- การศึกษาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตบอกรับเป็นสมาชิก (วิจัยเดี่ยว)พิมพ์เผยแพร่ในปีพ.ศ. 2550 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- การพัฒนารูปแบบจากห้องสมุดสู่ศูนย์กลางความรู้ (วิจัยกลุ่ม) พิมพ์เผยแพร่ในปีพ.ศ. 2551 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (วิจัยกลุ่ม) พิมพ์เผยแพร่ในปีพ.ศ. 2551 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- พฤติกรรมของบุคลากรในการใช้บริการบนเว็บไซต์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (วิจัยเดี่ยว)พิมพ์เผยแพร่ในปีพ.ศ. 2552 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยออนไลน์ที่มีผลต่อเยาวชนไทย: กรณีศึกษาชุมชนสีคิ้ว กรุงเทพมหานคร (วิจัยกลุ่ม) พิมพ์เผยแพร่ในปีพ.ศ. 2553 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- พฤติกรรมและประสิทธิภาพการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Office) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (วิจัยกลุ่ม) พิมพ์เผยแพร่ในปีพ.ศ. 2555 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- แนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย ทุนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2556